ТАХАН СССР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ХОРЖ

КОММУНИСТИЙН ПАРТЕ БОАЦАРИЙН БЛОКА ТІЕХЬА КХАДЖ ТОССАРГБА ВАЙ МАССАНЕ А!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 69 (4236). КІИРАНДИ, 12 июнь, 1966 шу. Мах 2 кап.

БЕЗАМЕ ВІАШАГІКХЕТАР

МОСКВА, 9 июнь. (ТАСС). Москван Ленинградски хоржамий округера бІаьш къахьегамхой баьхкар тахан Доккхача театре шоаш СССР Лакхехьарча Совета депутатий кандидатала оттаваьча КПСС ЦК Политбюро членаца, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателаца Н. В. Подгорнеца віашагІкхетача.

Собране къамаьлаш дир доверенни лицос — Шоллагіча московски сахьатий завода слесара В. Н. Сибирякова, С. П. Боткина цІерагІча больница отделене заведующе, РСФСР Лакхехьарча Совета депутата В. В. Сорокинас, Ерригсоюзни Іилма - технически информаце института директора профессора А. И. Михайлова, РСФСР школа заслуженни хьехархочо Л. Н. Одеговас, «Знамя труда» яхача завода фрезеровщика Лазарев Владимира.

Гулбеннараша безаме тІанийцача Н. В. Подгорне къамаьл дир собране.

ЛЕНИНГРАД, 8 июнь. (ТАСС). Селхан А. М. Горьке цІерахча культура Двореце харжархой віашагІкхийтар Ленинграда Кировски хоржамий округе гІолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа оттаваьча кандидатаца, КПСС ЦК Политбюро членаца, КПСС ЦК секретараца М. А. Сусловца.

Гулбеннараша безаме тІанийцача М. А. Суслова къамаьл дир собране.

ТАСС-а ХОАМ

1966 шера 8 июня Советски Союзе сигалъяхийтай аргІанара «Космос-120» яха Лаьттан искусственни спутник.

Спутника тІа оттаяьй 1962 шера 16 марта ТАСС-е дІанхайкаьча программага хьежна космически аре дІахо тахка лаьрхІа йола Іилман аппаратура.

Спутник орбита тІа яьнхай укх тайпара параметраш а йолаш: юххьанца го боанихка ха 89,4 минут; Лаьттан тІехенна эггара гаьнагІа йолча хана (апогеера) 300 километр; Лаьттан тІехенна эггара гаргагІа йолча хана (перигеера) 200 километр; орбита сагІера ластар 51,8 градус.

Іилман аппаратурал совнагІа спутника тІа я: 19,995 мегагерца частотах белх беш йола радиопередатчик; орбита элементаш нийсагІа йистара отталь радиосистема; приборашен Іилман аппаратурен беча белхах йола данняш Лаьттан тІа Іочуталара эша радиотелеметрически система.

Спутника тІа отталь аппаратура гІаьххьа белх беш я.

Хьаухача хоамашта обработка ю координационно-вычислительни центре.

ХАЛКЪА ГІУЛАКХ ДАР—ПАРТЕНА ДАГАЛАТТА КЕРТТЕРДАР

Л. И. Брежнев харжархошца віашагІкхетар

Москван Бауманси хоржамий округа ялх эзар харжархо венавар 10 июне съездий Кремлевски Дворецe СССР Лакхехьарча Совета депутаталла вохийтача кандидатаца КПСС ЦК Генеральни секретараца Леонид Ильич Брежневца віашагІкхета.

Президиуме — новкъостий А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, В. В. Гришин, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, Москван столица Бауманси районен партийни, советски, общественни организацей викалаш.

Собрани хьайийлар КПСС Бауманси райкома хьалхарча секретара П. А. Воронинас. Бауманси хоржамий округа предприятейи учреждейни коллективаша, аьлар цо, цхьа барт а болаш СССР Лакхехьарча Совета депутаталла вахийта шоай кандидат ва аьнна цІи яьккхар Л. И. Брежнева.

Цул тІехьагІа къамаьл дир доверенни волча СССР химически промышленноста Министерства воккхагІволча инженера С. С. Валуева.

Наха дика вовз, аьлар цо, Леонид Ильич Брежнев Коммунистически парте тешаме воІ, Л. И. Брежнев хила воагІаш вола СССР Лакхехьарча Совета депутаталла вохийта кандидат ва. Бауманси округа къахьегамхоша хьалхагІа а хержавар из СССР Лакхехьарча Совете, цо сийленца чакхбаьккхар шийх бенна хинна тешам. КПСС ЦК Генеральни секретара тІехьа кхадж тоссаш, Бауманси округа харжархоша кхадж тоссаргба вай коммунистий партенеи цун денал долча штаба — ленински Центральни Комитетаи тІехьа. Цар кхадж тоссаргба КПСС XXIII-ча съезда решенеш вахаре кхоачашъяра тІехьа.

Социалистически Къахьегама Турпала камвольни комбината ткачихас Т. М. Пашловас, ВАСХНИЛ президента П. П. Лобанова, РСФСР заслуженни хьехархочо, Моссовета депутата З. Н. Бойченкос, ейгача промышленноста технологически института студента Вячеслав Лопатина дийцар хоржамий кампани хул парте XXIII-ча съездо ІалаьматеI чІоагІа политически къахьегамеи хьакъе дог айдаьча хана. Лакхехьарча Совете дІадаха хоржамаш хинначул тІехьагІа хьаенача хана дукха хІама даьд, хІаьта XXIII-ча съезда решенеша кхы а йоккхагІйола перспективаш хьаел.

Ораторашa белгалдаьхар укх тІеххьарча шерашка вай мехка социалистически демократи кхы а чІоагІагІа шерьяларн чІоагІъялари. Къахьегамхой Советий лоархІам вай вахара масса долча доакъошка лакхбеннаб. СССР Лакхехьара Совет хоржаш харжархой — коммунисташи парте боацараши — цхьа барт болаш хул. Цо къаьгга хьахьокх партеи халкъеи йохаргІоаца барт-цхьоагІо.

Къамаьлаш даьраша йоахар Бауманси округа харжархоша шоай голосаш Леонид Ильич Брежнева дІалургхиларах тешам ба. 12-ча июне округа харжархоша берригача советски наха а санна, кхадж тоссаргба КПСС политикана тІехьа.

Къамаьл дир гулбеннараша безаме тІанийцача Л. И. Брежнева.

Вай столица Бауманси Кировски районий къахьегамхоша доккха сий даьд са СССР Лакхехьарча Совета депутаталла вахийта шоай кандидаталла со оттаваь, аьлар цо. Мукъаба сона дег чура шоана сай баркал ала. Шун округа харжархоша хІанз кхоэлагІа а сайх тешам болар къаьстта раьза хинна белгалдаккха безам бар са. Сай оаш даь сий аз эггара хьалха хьатІаэц ленински партех, цун Центральни Комитетах бола халкъа тешам, вай парте деш дола сийлахь-доккха гІулакх могадеш хилар а лерхІаш.

Вай парте коммунисташ кхетабу халкъ геттара чІоагІа лархІара, цун на тешаме хилара, уйланца. Хьай къахьегамца юкъарча гІулакха, хьай Даьхенна Іа найда луш хилар кхетадарад тІех хьо раьза хургволаш хІама хила йиш яц. Мукъаба сона, деза новкъостий шун наказ кхоачашдара, шун боккха тешам бакъбара де йиш мел яр аз дергхиларах шоана тешам бала.

Хоржамаш хула ха тІаотташ, вешта аьлча хоржамашта хьалхара кампани йиза чакхйоалача хана со сай харжархошца віашагІкхета везаш нийсделар. Цунца дувзаденна са белгалдаккха безам бар хоржамашта кийчо еш бу болх советски наьха дог айденна, къаьстта хьинар долаш чакхбалар.

Духхьал шоаш депутаталла бохийтача кандидатанца харжархой віашагІкхетача дакъа лоацаш хилар миллионаш бола советски нах. Иштта віашагІбетталуча кийчдаьд хургболча депутаташта дола накалаш, шийн балха тІехь къахьегамхошта эшараши цар хьашташи диззагІа лархІа йиш хилийтара Лакхехьарча Совета новкъостал дергдола дукха замечанеши предложенеши яьй.

Хоржамашта хьалхарча кампанех ІалаьматеI боккхача лоархІаме событи хиннай, цо хьахьекхад болхлой, колхозхой, интеллигенце, берригача советски наьха дегІадоагІа политически хьинар, уж мехка латтача гІулакхий цун дунен халкъашта юкъерча хьала, кхоэнарча вай планий даьй хьисапе кІоаргга уйла еш хилар.

Хоржамашта хьалхарча хІанзарча кампане эггара а лоархІамерен белгалеи йола башхало я цун керттера терка Советски Союза Коммунистически парте XXIII-ча съезда идеяши решенеши хилар.

Вай парте съездаша массаза а лийцай мехка вахаре къаьстта йола моттиг, массаза а тІанийзаб шоашта советски наьха терка. Из диза кхетадеш а да, хІана аьлча парте съездаша шерашка, хІаьта бІаргчача исторически ханашка а вай де дагалувцараш, вай никъ къестабу, Советски начахьалкхе чура дегІаахара а цун арахьарча политикана а лостам тел.

XXIII-ча съезде мехка вахара диь шерарча хана, аьлар дІахо оратора, фактически аьлча Лакхехьарча Советe тІеххьара хоржамаш хинначул тІехьагІа хьайоагІача хана итогаш йир. Центральни Комитета политически линин практически болхи, ЦК октябрьскии (1964 шу) цунна тІехьарчен Пленумий решенеш мога а яь, съездо партеи халкъеи бола чІоагІа тешам белар коммунизм хьалъеш халланза дІахьалхашка дахара, халланза советски наьха вахар тоале гІерташ хилара, Советски Союза дунен халкъашта юкъера хьал чІоагІдара, машара, халкъаш кортамукъа хилара а цар социальни прогресса а гІулакх лорадара.

Съезда решенеш — уж я, новкъостий вай парте хоржамий платформа. Из хьалийза я халкъа долча беркатаи иразан сийлахь йоккха советски Даьхе низ болаш а тоалуш а хилара еча йоакхонах. Иштта йолча платформаца парти бІубенна хоржамашка йода. Вай теш Советски мехка ІалаьматеI йоккхача территоре тІа харжархоша иштта йолча платформана шоай голосаш дІалургхиларах!

Хоржамаш — из шийн тайпара дола коммунистий дукхача нахаца долча бувзамий чІоагІал миштий хьажар да, хІаьта кхадж тассар халкъа лоІам хьахьокхара лакхера форма я, парте беча балха, цун политика дерригача халкъо беш бола мах ба. Гой цудухьа юкъарчал доаццаш бахьан нийсденнад тахан вай парте халкъа мишта гІулакх ду, шийн политике цун хьашташ мишта кхоачашду дувцара.

ХІанзарча, лаьрхІача ворхІлагІдолча, СССР Лакхехьарча Совета хоржамашка коммунистий, хьалха а санна, парте боацарашца барта ба. Хоржамашта хьалхара кампанеш йолча хана вай эггара дукхагІа дувц коммунистийн парте боацарийн бартах. Из дувца доагІаш а да. Цхьабакъда, кІоаргагІа уйла йича, из кхетам кхы а шерагІа чулоацам болаш ба.

Коммунистийн парте боацарийн блок, боккъалдар аьлча, партеи халкъеи барт-цхьоагІо политически хьагойтар да. Къахьегача халкъаца коммунистий чІоагІа йола барт-цхьоагІо йоацаш хилча котъяьнна хургьяцар 1917 шера Октябре революци, бохабаь хургбацар граждански тІем тІа интервенташ, яь хургьяцар мехка индустриализаци, юрта боахама коллективизаци. Парте дерригача халкъацара барт-цхьоагІо йоацаш хилча вайна могаргдацар 1941—1945 шерашка хиннача Даьхен тІем тІа Сийлахь-йоккха котадояккха, социализм хьал а яь коммунистически общество хьалъярга довла. Из ца хилча йиш хургьяцар вай мехка дукха дола къамаш цхьа низ бола вежарий союз а яь віашагІтоха.

ХІама ца эшаш ах бІаь шу хьал ха къахьегамхой тийшар мехка деш дола доал ленински партега дІахала а шоай кхед даиман коммунизма идеяшца ювза а. Хала а чоалхане а бар вай хьабена никъ. Цхьабакъда, цу берригача новкъа парти хиннай къахьегамхой тешаш а цар хьаллоэцаш а. Партии халкъи цаІаш хилча, вайна кхераме яц цхьаккха халонаш кхоачашдулургда эггара а чоалхане дола декхараш!

Парте массаза а доккхал даьд халкъ шийх тешаш хиларах. цунах шийн эггара доккхагІдола политически капитал а лерхІ.

Коммунистийн парте боацарийн блока, цар йохаргІоацача союза лард парти ше а — болхлой, ахархой, интеллигенце викалаш хиларах, из халкъа дакъа, цун хьалха лаьтта отряд хиларах латт. Дизза кхеталеш да парте шийн ерригача политике халкъа кертера хьашташ гойташ хилар, шийн халкъа гІулакх дар мара кхыйола йоакхонаш, кхыдола дагалаттараш цун ца хилар!

Ломма СССР Лакхехьарча Советe хоржамаш деча воагІаргва 140 миллион совгІа вола советски гражданин. 12 июнь хилда коммунисташи парте боацараши кхы а чІоагІагІа цаІаш хилара, коммунизм хьалъяра ерригача фронташка керда толамаш дахар духьа вай ленински партии турпала советски халкъи кхы а чІоагІагІа кхотадалара ди!

ДІахо нов. Брежнева йоах, советски наха вахаре эггара а чІоагІагІа эшараш экономика дегІаярца, халкъа боахама халланза а чехка а прогресс хиларца дувзаденна да. Из, йоах цо, коммунизмага бодача вай болама лард я, къахьегамхой вахара хьал тоадалара цаІ мара боаца хьаст ба.

Халкъа боахам лакхбара тІехьа лоаттабеча къовсаме парти боккха а бехктокхаме а лоархІам болаш я. Ше общества керттера политически низ хиларах тарра из декхарийла я мехка экономически политика лардаш, боахам делабара керттера принципаши методаши увттае, уж вахаре чакхъяха.

Октябрьски (1964 шу) Пленум хинначул тІехьагІа мохк дегІаахара хІанзарча этапо дІадехарашка, халкъа керттерча хьашташка хьежжа еррига экономически политика лелае йиш хулийтаргйола наькъаш лахара тІаберзабаь боккха болх бир Центральни Комитето.

ІалаьматеI боккха а дукхача тайпара а хинна дІаэттаб вай мехка боахам. Советски халкъа культура а хьашташ а лакхденнад. Общество дегІаахара керттерчарех цхьа фактор а хинна дІаэттай Іилма-техническа революци. ХІаьта доагІаш ма дий, боккхача боахамо, Іилмен техникен дегІаахаро вайна хьалхашка оттаьй цхьайола керда лоархІамера проблемаш. Шоана махарра, парте XXIII-ча съездо шоай решенеш могаь йолча КПСС мартовски сентябрьски Пленумашка хьежар цу проблемашка.

XXIII-ча съездо тІанийца вай парте чура политика тІаерзаяь я еррига общественни производство а къама доход а лакхъялара темпаш сихъяра. Вай гІерт советски общества производительни низех эггара тІех пайда эца, воай экономикера готта моттигаш дІаяха. Цу ларда тІа парти дага я советски наьха вахара хьали культурен лакхъяра, общественни отношенеш эргаьха тоаяра, тІаккха, мохк дІахо а толамца коммунизмана тІабахара наькъадаргдола доккхий социальни гІулакхаш де.

Советски наха, белгалдоакх дІахо-оратора, дика йовз хІанзе а съезда решенеш, кердача пхе шера планах йола цо тІанийца Директиваш. Цудухьа мукъаба сона парте оттаьча экономически политика цхьайола принципиальни башхалонаш ювца.

Экономика толамца дегІаахара боккха лоархІам болаш да общественни производства кертерча шин группана юкъера пропорцеш нийса къоастаяр. Вай экономически политика хувцалуш йоаца принцип хила а хиннай, хІанз йолаш а я халкъа боахама дерригача кхыча доакъой технически прогресса лард, мехка обороноспособность чІоагІъяра керттера база хиларах тарра еза йоккха индустри тІехйолаш дегІайоалайр.

Цунца цхьана принципиальни лоархІам болаш я яйгеи кхачани промышленность сихъяь дегІайоалаяра, из дегІаахара темпаш еза йоккха индустри дегІаахара темпашка гаргаозара КПСС XXIII-ча съездо тІанийца курс.

Массанена а ховш да лакхденна дола бахача наха эшараши цар хьашташи диззъ кхоачашдеш хинна ца хилар. хІана аьлча вай яйгачеи кхачани промышленностага дІаяхача хана кхачацар кхоачам хиллал йола ше дегІаяра эша средстваш. Из проблема дукха а шерашка йоагІача тайпара къоастаеш яцар. Цунна дола объективнии субъективнии бахьанаш долаш дар, бакъда, вай хІанз дувцар цунах дац. Укхаза этта из ма доагІара доаца гІулакх нийсле торонаш а вай хІанз. Из декхар кхоачашде дезаши тІехьагетта йиш йоацаши хинна дІаэттад. Цудухьа пхе шера йолча Директиваш тІа а оттадаьд из кхоачашдара дикка дукхагІа средстваш къоастайойла. аьнна.

Вай халкъ дог даха боккъо а йолаш дог доахаш да промышленнии кхачанин товарий ассортимент кхы а шерагІа хиларга, цу товарий дикал чІоагІагІа лакхъяларга. Партийни организацей, яйгачеи кхачани промышленноста берригача болхлой сийлен гІулакх да эггара а тІехдолча тайпара кердача хьалехи торонехи пайда эцар. Из доккха боахама а цунца цхьана политически а дош да.

Са безам бар съезда кхы цхьаькха чІоаггІа лоархІам болча решенена шун теркам тІабахийта. Из я юрта боахам лакхбара дош, хІана аьлча цуца дувзаденна да вай уж къоастаца дича вай мехка экономика толамца дегІаахa йиш йоацаш дола дешаш.

Цунца ювзаенна я вай экономически дегІаахара дукхха керттера проблемаш: яйгачеи кхачани промышленноста эшача бедала накопленейи капитальни вложенейи, советски халкъа хьашташ кхоачашдара проблема.

Цудухьа вайна хьалхашка латтар юрта боахам дегІаухилга Іалашдулургдола политика оттаяра дош, юрт боахама производствана дІаяхийта йоккхий капитальни вложенеш лахара декхар.

ХІанз пхе шера къоастаьраш миссел дукха ассигнованеш цІаккха а къоастаяьяц юрта боахама хьашташта Советий Іаьдала шерашка. Из ахча дІагІоргда эггара хьалха юрта боахам кердача машинашцеи техникацеи Іалашбарга, удобренешка, баьповгІашта хулача зуламерча хІамашцеи лазарашцеи лоаттабеча къовсама эшача химически средствашка. Из дІагІоргда, дІахо, мелиораци ярга, лаьтта дІадийнар дикагІа хьахилийтарга. Шоана махарра, Центральни Комитето шийн тІехьарча Пленуме тешшаме ялат а юрта боахама кхыйола продукташ а яхара йоккха зона хьаяра шеррача фронтаца балхаш дІадоладарах йола решени тІанийцар.

Кхетадеш ма дий, лаьттангеи юрт боахама техникагеи вложенеш дукхагІа дІаяхийта Іе йиш йоацилга. Геттара боккха лоархІам болаш да иштта цу лаьтта болх берий, из техника лелаерий материальни безам лакхбара дукхагІа средстваш къоастаяр а.

Дукха ха йоацчаш КПСС ЦК-ас СССР Министрий Советои, парте XXIII-ча съездо чІоагІъяьча линена тІехьа а йолхаш, цу лостамера цхьа дола керда гІулакхаш тІанийцад. Тоалуш да трактористашта — механизаторашта къахьегамах луш дола алапи, боккха социальни лоархІам болаш да колхозхошта къахьегамах гарантированни алапи телга юкъедоалалар.

Цо лакхдергда, белгалдоакх нов. Брежнева, колхозни ахархой вахара хьал, общественни производство дегІайоалае цар бола безам совбоаккхаргба. новкъостал дергда боккха лоархІам бола политически декхар кхоачашдара — юртеи городеи бахача наьха вахара боарам кхы а гаргаозара.

Юрта боахам лакхбара йоккха экономически технически база хьаю вай. Цхьабакъда, из декхар кхоачашдаро дІадехаргда вай массане а ІалаьматеI боккха низ тІабахийтар.

Из боккъала дола партийни юкъара, дерригача халкъа гІулакх да. Из хьаштдолаш я еррига общество, хІара коллектив, хІара советски саг. Вай кІоаргга тешаш да парте ю йоакхо колхозни ахархоша, совхозий болхлоша, юртбоахама производствацa бувзабенна мел болчар гІулакхашца екаргхиларах.

Из ба боккха лоархІам бола халкъ боахама декхар кхоачашдергхиларах бола дикагІбола тешам!

Юххера а, парте экономически политика кхы цхьаькха цхьа принципиальни башхало а я боахам лелабара, планироване, производствана доал дара формаши методаши эргаьха тоаяра гІулакхий комплексаца ювзаенна.

Іоаяь опыт йовзаш партеца, халкъаца, вай Іилманца дагадоалаш, вай кІоаргІа тейнар производства даьхе, цкъан оагІорахьара, пачхьалкхен хьашташ, вокх оагІорахьара, предприятейн юкъарчал доаццаш болча производителийн хьашташ кхы а тІех гармонични лархІанза даргдоацаш хиларах. Уж дешаш дар 1965 шера ЦК сентябрьски Пленуме дийцараш. Цун решенеш хІанз вахаре кхоачашъеш я.

Нагахьа санна вай экономика эргаьккха тоаеш беча берригача балха тІехь де дерхІар лоацца аьлча, из да общественни производства эффективность лакхъяр социалистически строя ІІаьхийча торонехи из толашагІа хиларахи мамогга дукхагІа пайда эцар.

Вай общества прогресс мишта хургья лоацца ше мадарра а нийса а дувц пхе шера планах йолча Директивай цифраша. Фу хургда вай пятилетка чакхйоалаш? Пхе шера халкъа боахамга дІадохийтаргда 310 миллиард сом гаргга ахча — из хул Советий Іаьдал лаьттача 42 шера, 1918 шера денз 1959 шерага кхачалца дІалахийтачул дукхагІа. Іалаьмате йоккха сумма хулаш лакхлургъя къама доход — 72—78 миллиард сом, е 40 процент гаргга.

Цо йиш хулийтаргья, XXIII-ча съездо къоастадаь махиллара, алапи лакхдара, пенсеца ІалашвелгаI тоадара, медицински гІулакх делга, социальни страховани, къахьегамхоша салаІара хьалаш тоадара тІадерзадаь цхьадола доккхий социальни гІулакхаш де. ХІанззехьа а дукхача предприятей болхлойн гІулакхера нахи пхе ден долча балха кІиранга боалаш ба. Из йоккха социально-экономически мероприяти я, цунах пайда баларца берригача халкъа боахаман хІара къахьегамхочуни хьашт а хургдолаш уйла аьн віаштІехьаьккхан чакхъяккха еза из.

Советски халкъа материальнии культурнии хьашташ кхоачашдарга дІадахийта бІаргча хьанийцача 1970 шера къаман дохдах къоастадергда 190 миллиард сом, е 1965 шера къоастадаь хинначул 50 миллиард сом дукхагІа.

Белгалъяь боахам хьабара программа йоккха я. Цхьабакъда, из йизза кхоачашъюлургйолаш м я, хІана аьлча воай расчеташка вай теркал баьб воаш дІакхаьча боарам, из боккъала а йолаш йолча торонашка хьежжа оттаяьй. Парте теркалъяьй вай планаш кхоачашъеш чакхъяхара йола кхы фактораш а. Уж, эггара хьалхагІа, — халкъо хьалоацаш хилари цун инициативеи; уж — боахама расчет, кхом беш хилар чІоаггІа кходеш хилар; уж — эггара кердагІа дола Іилманеи техниканеи карагІдаьннараш шерра массе а моттиген тІагІертаи юкъекхахьар; уж — вай конструкторий, Іилманхой, инженерий, производства новаторий къахьегам. Лоацца аьлча, вай планаш кхоачашъергхилара керттера тешам — из советски халкъо ше юха ца кходеш къахьегар, цун хьаькъал, лоІам, низ.

Парте экономически политика боккъала а долча советски халкъа хьаштапта маэшшара я. Цудухьа тешам бенна хила йиш а я-кх берригача советски наха, массава раьза а волаш, из политика хьаллоацаргхиларах, из кхоачашъяь чакхъяккхара, керда пхе шера план кхоачашъяра низаш юхакходерг ца хиларах. Цунах вай парте, дерригача советски халкъа кхы цхьаькха а йоккха котало, вай сийлахь-йоккхача целага бодача наькъа тІа боаккха кхы цхьаькха а лоархІамера гІа хургба.

Экономика дегІаккхувлилга, халкъа хьал-торо лакхъелга ІалаьматеI доккхача маІане хилар а лерхІаш, йоах оратора дІахо, парте цунца цхьана теркалъю къахьегамхой политически хьаштий а духовни дІадехарий а еррига башхалонаш.

Советски сагах йоалла башхало — цун лакха общественни сакхетам. из вахар хьинаре леладеш хилар, дерригa общественни а пачхьалкхен а гІулакхаш къестадеча дакъа лувца гІерташ хилар. ТІеххьарча шерашка ІалаьматеI боккхача боарамагІа дегІаденад, къахьегамхой юкъара культурен профессиональни хІама хьаде хари дена ца Іеш, иштта уж политически кхетаме хилар. Царга дика кхетадулу чурча а арахьарча а политика дешаш, кІезига а йоацаш йола опыт я, уж Іемаб боккъала а йола программаш мичахь, хІаьта утопически хурга яхараш мичахь бІаргаго, цар кхетаду событей арахьарча оагІонна тІехьашка хьулаленнар фу.

Советски наха общественни хьинар дегІалар — из, новкъостий, вай яьхача керттерча кхаланех цаІ я. Коммунистически парте лерхІ общественнии пачхьалкхени гІулакхаш къестадара юкъе дакъа лацар хІара советски сага боккъо хинна ца Іеш, цо кхоачашдаза даргдоацар, цун граждански декхар долга. Цу хьакъехьа а халкъеи парте политикаи хьашташ дизза цхьатарра да вайцига.

Вай коммунистически общество хьалъеш доакх. Цо вайна хьалхашка ІалаьматеI доккхий декхараш оттаду. Уж юкъарча низашца мара кхоачашдулургдолаш дац. ХІара советски саг юкъарча гІулакха ше бехктокхаме хилар кхеталеш, къаьдвалар доаццаш шийн знанеш а говзал а дикагІа тоаеш, къахьегама юкъе эггара дукхагІча тайпара инициатива, тІагІортам, хьинар долаш хила веза.

Вайна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара кІезига да эггара дикагІдараш дале а бІаьш, кхыметтел эзараш дола хьакъкъалаш,—эшаш да миллионий хьакъкъалаш, дерригача халкъа коллективни говзала хьакъкъали опыти.

Горьке язъяь Данко образ дагалацал оаш. Турпало шийн дега цІерца наха никъ сийрдабаьккхаб. Вайна, коммунизмага дахар духьа, эш миллионаш а миллионаш а долча дегай цІи, уж большевистски безамца хІамана тІаккхуш хилар. Коммунистически общество хьалъюлургъяц хІама хилча а ца хилча а бе-башха ца хеташ барий кулгашца. Цу сийлахь-доккхача кхоачашде лерхІача гІулакха эш хьинаре а сакхетаме а бола гІишлошъераш, боккъала а бола энтузиасташ, къовсамхой.

Вай, доккхал а деш, ала йиш я советски нах — уж коммунистически общество хьалъяра гІулакха дерригa шоай низаш, шоай дегай алаш дІалургдола энтузиасташ, къовсамхой ба, аьнна.

Берригача къахьегамхоша общественнии а пачхьалкхен а гІулакхаш кхоачашдара юкъе хьинаре дакъа лувцаш хилар, социалистически демократе чулоацама корта болга лерхІ парте. Демократи цхьа моллагІара дика хинна а ца Іеш, берригача воай балха хиланза даргдоаца хьал, коммунистически общества лоархІамера, дІахьалхакхувла низ болга лерхІ вай.

Социалистически демократи дегІахуаларо дІадех парте кхоачашде аьнна хьалхашка оттадаь дукха а декхараш кхоачашдаь чакхдоахилга.

Из — СССР Лакхехьарча Советеи союзни республикай Лакхехьарча Советийн роль лакхъелга да, из — ерригача къахьегамхой депутатий Советий болх дикагІа хулийташ тоабелга, цар хьинари инициативеи лакхъелга, дукха а болча къахьегамхошцара цар хІара деннара бувзамаш чІоагІделга да.

Из — вай общественни, дукхача наьха организацей — профсоюзий...

(Йистедоалар 2-ча оагІо тІа).

Хоржамаш хулача денна дикача дешара толамашца накъа баьхкар Нохч-ГІалгІай педучилища дешархой. Царех 3-гІчен 4-гІчен курсашка деша багІараш тахан кхадж тоссаш ба.

Къаьстта белгала да таханара ди 4-гІча курсе деша багІарашта: укх шера эггара хьалха кхадж а тоссе цар, хІаьта техникум дийша йистеяьккха а боал.

СУРТА ТІА: педучилища 4-гІча курсера дешархой (Аьрдехьара аьттехьа) хьалхашкарча мугІаре — Гацаева Римма, Вахаева Роза, Мадлаева Банита, Петренко Лидия; тІехьарча мугІаре — Махмудов Султан, Хазбеков Алим, Бесчетникова Лидия.

И. Плиева сурт.

ХАЛКЪА ГIУЛАКХ ДАР—ПАРТЕНА ДАГА ЛАТТА КЕРТТЕРДАР

(Йистедолар. ДIадолор 1-ча агIо тIа).

комсомола, кхычар болх дикагIа хулийтилга да. Из — мехка чухьа а дунен арене а хулаш дола гIулакхаш халкъага диззагIа дIадовайийтилга да.

Из — законодательство дикагIа хулийташ тоаделгеи законность чIоагIъелгеи да. Из — массе а тайпара хулаш йолча бюрократизмацеи формализмацеи къовсам лоаттабелга да.

Демократи дегIаккхувлилга, йоах нов. Брежнева, къахьегамхой коммунистически кхетамца кхебара ерригача процессаца хадаргдоацаш дувзаденна да. Парте ший эггара лоархIамегIарча декхарех цаI лоархI советски нах марксистско-ленински мировоззрени йолаш, къахьегамцара гIулакхаш сакхетаме леладеш, обществана хьалхашкара шоай граждански декхар кхетадеш хулийтилга. Укхаза къаьстта а Iалаьмате йоккхеи сийлахьеи я интеллигенце — хьехархой а писателий а, Iилмахой а искусства деятелий а роль.

Са белгалдаккха безам бар, вай кхетадечох, кхоачамбоацарашца либерализм леладеш хиларца, советски наха баха а болх бе а новкъа дарашца тоаме хиларца демократе цхьаккхе а юкъара хIама доацилга. Шедолча бесса маIан дича демократи яха дош «халкъа Iаьдал» яхилга да. ХIаьта вайцига боккъала а доалдер халкъ да а да, нах эггара шерагIа йола социальни а политически а бокъонаш йолаш ба.

Цхьабакъда, халкъа Iаьдал — из, цунца цхьана, шиш бола Iаьдал да, сакхетамера дисциплиней лакха организованности йоацаш хилча хила йиш а йоацаш. ХIаьта цо боча а лелабац обществана зедешбарашца, из хулиган е зуламхо, бюрократ е мекъавар, тунеядец е халкъа рузкъа лечкъадер вале а. Царна моттиг хила йиш яц советски обществе — иштта ба парте а халкъа а чIоагIа лоIам!

Советски Iаьдал долча деррига шерашка вай Iоаьлча опыто хьаелл социалистически демократи дIахо а толашагIа хулийташ тоаяра йола шерра торонаш. Вай мехка пачхьалкхе хьалъяра практико денна дика меллар юкъедоаладе деза вай мехка — адамлен историегIа эггара хьалхагIарча боккъала а халкъа йолча пачхьалкхен турпалаш дола ах бIаь шерара никъ чулоацаргболча кердача СССР Конституце тIа.

ДIахо оратора йоах парте XXIII съездо белгалъяь халкъа боахам, ерригa советски общество дегIаккхувлара программа кхоачашъяра советски наха кIезига а доацаш низаш тIаахийта дезаргдолга. Ба маьхала а ювлаш уж декхараш кхоачашдара гIо лоаттадергда парти ше дIахо а чIоагIъяро, цун балха стиль, кулгалдара формаш, методаш толашагIа хулийташ тоаяро, парте юкъарча гIулакха хIара коммунист бехктокхаме хилар лакхдаро.

Вай парти дукхха а миллионаш болаш я. Коммунисташа, берригача кхыча советски наха а санна, къахьег предприятешка, колхозашка, гIишлошъеча, учрежденешка. ХIаьта нагахьа санна цар моллагIа яле а йола привилеги яле, из я шоашта эггара халагIдар тIаийдара, кхычарна хьокхам телаш хилара, хьалхарча мугIарашка а болаш дIахьалхаахара йола привилеги. Лоацца аьлча, дувцар да тIема шерашка «Коммунисташ, дIахьалха долле!» яхача лозунго яхаш хиннар. Тахан из да коммунизм хьалъеча моттигашка шоаш юха ца кхобеш къахьегилга, вахаро хьалхадоахача дIадехарий лакхала боараме хулга, вай парте XXIII съезда решенеш йиза кхоачашъяра дола а хIама дела.

Цунца дувзаденна къаьстта дIайха дешаш ала безам бар са моллагIа чоалхане декхараш кхоачашдара нах оарцагIбаха харта диллача ший гIулакхаш хьокхаме долаш йолча вай сийлахь-йоккхача парте тешаме чIоагIале, цун хьалхалаттача отрядех цаI массаза а хинначеи хIана йолаш йолчеи Московски партийни организацех. Мукъаба сона Москван коммунисташа, берригача къахьегамхоша вай парте, вай сийлахьча столица, города турпала деналера революциони традицеш дIахо а лелаергхиларахи ебаергхиларахи дог тийша хилар дIахайта.

Вайна массанена а ховш да, йоах дIахо Л. И. Брежнева, вай дIахьалхашкахьа, коммунизмага ахара тешшамера хьал нийса марксистско-ленински политика хилар. Из оттаьра боккхача лоархIаме да гIулакх Iилмани реалистически наькъаца леладар, къахьегамхой хьаштани уйлаши шоай ханнахьа хьагучахар, парте цахаддаш болхлой классаца, колхозни ахархоща, интеллигенцеца, берригача советски халкъаца бувзам лоаттабар.

ГIулакх къоастадаро духхьал из тайпа никъ, уж тайпа методаш я хIанз тIа-тIа дукхагIа парте вахаре чIоагIлуш латтараш. Из къаьгга хьахьекхар XXIII-ча съезда берригача балха тIа. Съезд хьежар вахаро ше хьалхашка оттаяь, паччахьалкхени халкъеи эггара сагатагIа долча хьаштаща ювзаенна йола проблемаш яр. Моттийта а доацаш, гIулакхаца, Ленина политически гIартата оалаш хиннар доацаш хьежар. Иштта корта болаш долча гIулакхах йоаллаш хила а мег съезда бокъонца йола пафос.

Вайна массанена а хетар айса оал мотт сона, новкъостий, иззамо йола стиль чIоагIа саббарегIа, тIагIертта юкъекхахьа еза ерригача партийни, паччахьалкхен, боахама органий балха аз аьлча. Из да — вахаро дIадехар, из да — вай дIахьалхашкахьа ахара лоархIаме хьал!

ДIахо вай мехка арахьарча политиках дувц нов. Брежнева. Дунен халкъашта юкъерча хьало, белгалдаьккхар цо, цIенхаштта влияни ю чурча гIулакхашта: цо новкъостал де а е кхыча бесса, новкъарле а е мег коммунистически общество хьалъеш боахкача советски наха хIама хьакхоллаш къахьегара. Цхьаькха оагIорахьара, вай халкъ — из да кхыча халкъий, вай планета тIарча берригача къахьегача наьха хьашташ гаргара а кхетадеш а дола халкъ-интернационалист.

Партеи паччахьалкхени дунен халкъашта юкъерча деррига гIулакхашка органически цхьана тардеш да советски халкъа национальни хьашташ санна, иштта из ший интернациональни декхара тешаме хулга а. Вай арахьарча политико лерхIараш дика кхетадеш да — къаьгга белгалдаьд уж парте XXIII-ча съездо.

Вай мехка коммунизм хьалъяра аьттув болашагIа дола хьалаш вIаштIехьдаха гIерт вай. Коммунизм хьалъярах латт советски халкъа овлангара хьашт, сийлахь-доккхий лерхIараш. Цхьабакъда, коммунистически общество хьалъяр — дунен болхлой класса, кортамукъален болама хьалхашкара интернациональни декхар кхоачашделга, дунен революцена юкъе, деррига халкъаш мукъадахара юкъе вай лоацаш дола дакъа а из да.

Советски арахьарча политико лерхIаш дола эггара лоархIамегIардар— социализма дунен система низи кхотаялари чIоагIдар. Из Советски Союзеи вежарашха йолча социалистически паччахьалкхенийи хьашташа маяххара хинна ца Iеш, иштта деррига мехкий къахьегамхой хьашташа маяххара а да. Социалистически система низ болашагIеи кхотаеннагIеи ме хул, чIоагIагIа ма йий дунен событешта цо еш йола влияни.

Хувцалургйоаца вай политика сенах латт аьлча из латт, шоай паргIатон кхычарех тийша ца хилари империализмаца лоаттабеча къовсаме лораден дола халкъаш мамогга хьаллацарах, кортамукъалени революционни болама новкъостал дарах. Цунах гу вайна воай сийлахьа декхар. Цунца цхьана вай социалистически Даьхен хьашташа маяхара а да из.

Империализма агрессивни политикана духьала, машареи дунен термоядерни тIом ца хилийтареи духьа, тайп-тайпара социальни строяш йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципаш чIоагIъяр духьа лерралгIеи лаьрххIаи къовсам лоаттабар да советски арахьарча политика лерхIар. Цунца чIоагIа хьашт долаш да вай халкъ. Цхьабакъда, иштта чIоагIа хьашт долаш да цунца дунен деррига халкъаш а, хIана аьлча кердача дунен тIемо чот-са яь варгвоацаш дукха адам дувргдар, бала бергбар.

Советски халкъо хьаллаьца Iеш дац, новкъостий, вай арахьарча политико де лерхIараш. Цо вайца чIоагIа безам хулийт кхыча халкъий, берригача къахьегамхой, машараи прогрессаи тIехьа латтача, цIена дог-уйла долаш мел болча наьха. Цунах латт вай парте ленински арахьарча политика Iалаьмате боккха низ духбувла хьаст.

Новкъостий! Кхыметтел кагирхошта а, доккхагIа долча ноахалерча нахах ца аьлча а, гуш да дунен чу хулаш дола доккхий хувцамаш. Ханах моллагIа юкъ хьайийцача а—20, 15, 16 шу,—вайна гу къамаш юханъовлалургдоацаш капиталистически эксплуатацехи лоалахи мукъадовларга, къамаш кхычарех тийша ца хиларга долхаш хилар, низий соотношенена юкъе социализмана, машара прогресса пайдана долча оагIорахьа цахаддаш хулаш дола хувцамаш.

Цхьабакъда, дунен дегIаахара цу юкъарча тенденце, йоах дIахо оратора, вайна къайлакххахьа дезац хIанзарча дунен халкъашта юкъерча хьалах доаккха кхерамаш. ХIанз а кIезига низаш долаш вац социализмаи машареи моастагIа — империализм. Империалистий безам бац шоай лоIамах исторически аренера дIабаха, моллагIча а хоронех пайда эцпар низаш вIашагIтохара, контратака йоаияра. Цунна дола тешал — империализма агрессивни гIулакхаш — Вьетнаме США-с лоаттабу зуламера тIом, Кубайна духьалара цар провокацеш, колониализмах мукъадаьннача мехкашта духьала леладераш, ФРГ германски милитаризм юхадийнъяри цун реваншистски уйлаш. Из деррига а дунен халкъашта юкъера хьал кхохкадаь лоаттадеш йола реальни факташ я. Царех а йоагIаш йола выводаш ца йича далац вай.

ТIема кхерама духьала, империализмо леладеча зуламашта духьала лоаттабеча къовсаме вай эггара хьалхара декхар — вай мохк — лаьттан тIарча деррига халкъий машареи кхерамзлени чIоагIало — мамогга чIоагIбар. Советски халкъа турпалали къонахчали довзаш да деррига дуненна. Бирсен сийлахьеи къовсама школа яьккхай советски наха, хIаьта исторически коталонаш а яьхай. Вай партена, вай халкъа дика хов, шоай Даьхе, социализмана карагIдаьнна сийлахь-доккхий хIамаш, машареи прогрессеи гIулакх лорадар духьа малагIча наькъаца даха деза.

ХIанзарча хьалашка кхы а дукхагIа низаши уйлен тIадахийта дезаш ба вай мохк ший оборонни низ чIоагIбара. Советий Мехка Герзаши хIанзарча тIема технически эггара лакхагIча боараме лоаттаергда вай, дIахо тIех хулийтаргда вай воай эскар хьашт долча хана агрессора хIаллакбеш хIама тоха из кийча хургдолаш.

Парте гуччахьа дIаоал халкъага, эскарген герзагеи дIадодар вай бюджета вай халкъа боахама боккха мухь ба. Цу мухьах цхьа дакъа гIаддайча а воашта тIера дIа а кхесса коммунизмага долхилга сихде безам бар вай. Цхьабакъда, тIалаттача хьалаша хIана укх сахьата из де йиш хулийтац вайга. Берригача советски наха дика кхетаду, агрессиюхатохара бокъонца кийчо ца ярах мел наьха фу хила тарлу, цудухьа бизза хьаллоац цар вай мехка оборонни низ чIоагIбара тIаберзабаь бола парте никъ.

ХIанзарча хьалаша хьалхайоах дунен коммунистически болама мугIараш кхотаделга тIа-тIа чIоагIагIа хало дIадехаш йола выводаш. Парте Центральни Комитето ший де йиш мел яр ду из декхар толаме кхоачашдара.

Шоана дика ховш да, новкъостий, цу даькъе укх тIеххьарча хана мел боккха болх баьб. ХIаьта цунах дика беркат а даьннад. Кхы а айхагIа, кхы а чIоагIагIа доттагIал долаш лел, вай сийлахьча болама бартцхьоагIо хилар, къаьстта а укх морча исторически хана, мел лоархIаме да кхеталеш йолча ерригача коммунистически партешцара КПСС гIулакхаш.

Укх тIеххьарча хана тIа-тIа дукхагIа безам хул дунен коммунистически болам кхотабара тIалерзадаь дола хьалда гIулакхаш леладе. Вайна шабра бIаргагу из вайна дагалаттар кхоачашдергда бодача наькъа тIара духьаленаши халонаши.

Цхьабакъда, вай иштта кхетаду дунен халкъашта юкъерча коммунистий эскара мугIарий бартцхьоагIо хилар машареи революцен гIулакха кхелашта, дерригача адамий кхелашта мел боккхача лоархIаме да. Бокъонца цудухьа воай декхар лоархI вай вежарашха йолча кхыча партешца цхьана дерригача дунен коммунисташ марксизма - ленинизма принципиальни ларда тIа кхотабар духьа чIоагIа, саббарегIа, тIагIертта болх белгах.

Вай парте кIоаргга дог тийша я, империализм эша а яь котдовлара гIулакх, дунен социализма гIулакх деза долаш мел бараш цхьа бартцхьоагIо йолаш долча дунен халкъашта юкъерча коммунистий эскаре кхоталургхиларах!

ЧIоагIа лоархIам болаш лоархI вай иштта Африкан Азеи кортамукъаьннача къонача паччахьалкхенашца доттагIалеи цхьана гIулакхаш леладареи бувзамаш чIоагIделга а. Вай дог тийша да, цу паччахьалкхенашцара гIулакхаш дегIаккхувлар вай халкъашта, паргIатони прогрессеи деррига низашта массане а юкъарча машара гIулакха пайдана хургхиларах.

ХIанзарча хьалаша иштта декхарийла ду вай дунен халкъашта юкъера проблемаш, дунен халкъашта юкъерча гIулакхий сагатагIа дола дешаш сакхетамца теркалде ховш болча Малхбузехьарча политически деятелашцеи группировкашцеи цхьана гIулакхаш леладара духьала а доацаш, конструктивни наькъаца къестаяр духьа, машар безаш дола деррига низаш кхотадара тIаберзабаь никъ леррагIа чакхбахар духьа дIахо а хьинаре къовсам лоаттабе.

XXIII-ча съездо, белгалдоаккх оратора, дунен халкъашта юкъерча гIулакхий шерреи хьаьдаи программа хьалхашка оттаяьй. Вай программо лерхI эггара лоархIамегIеи иригIен йола дунен халкъашта юкъера проблемаш къоастае. Царех ба, эггара хьалха, Вьетнаме США-с лоаттабу агрессивни тIом, царех я европейски кхерамзален проблема.

Хувцалургйоаца вай позици сенах латт аьлча, из латт, вьетнамски халкъа духьалара американски агресси соцае езаш хиларах; вьетнамски дош ДРВ правительстваи Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара къаман фронтои законах дIадехарий ларда тIа къоастаде дезаш хиларах.

ХIанз дерригача дуненна гучадоалаш латт американски империализм Вьетнаме цIенхаштта эшаш йоагIаш хилар. Цу мехка халкъа кортамукъален къовсама сихеи аттеи садикъа дагахьа цо даь хинна лоархIамаш бокъонца дехад. Уж авантюристически лоархIамаш тIа-кIалтIа кхайсад вьетнамски патриотий массови турпалено, цар къовсам социалистически лагеро, болхлойн къамий кортамукъалени боламо, лаьттан тIарча цIена дог-уйла долаш мел болча наха тIа-тIа дукхагIа хьаллоацаш хиларо. Атта йоахача коталонашта меттел тIа-тIа дукхагIа жертваш эшаш бола, дукха бIаьхбенна, цхьаккха перспектива йоаца тIом кхаьчаб американски захватчикашка. ХIаьта вьетнамски халкъа духьала цар леладеча зуламаша дунен арене США тIа-тIа дукхагIа хийраяккхарга кхоачадаьд.

Деррига дунен тIа дегIабоагIаш шерлуш латт вьетнамски халкъацарча солидарноста болам. Воаш дича хургмеллар дергда ва турпалера Вьетнам хьаллоацаш йола кхотаенна антиимпериалистически фронт йоаржаяр духьа, из толашагIа а хьинарегIа а хилийтар духьа.

Советски нах турпалерча вьетнамски халкъаца бувз вежарий доттагIален боевой солидарностеи говнаша. Вай мехко, кхыча социалистически мехкаша вьетнамски халкъа нийсхон къовсама халанза даргдоаца новкъостал да а ду, тIа-тIа лакхлуча боараме дерг а да.

Массе оагIорахьара да вай новкъостал — из тIемеи экономически новкъостал, из да вьетнамски вежарий хьинарерча политически гIулакхашца хьаллацар. Керда гIулакхаш чакхдоахаш а керда низаш тIадохийташ а да вай турпалера вьетнамски халкъ котдалга сихдар духьа. ХIаьта вай чIоагIа дог тийша а да, новкъостий, вьетнамски халкъ тешшаме котдаргхиларах!

ДIахо нов. Брежнева дувц Европерча вай арахьарча политикана хьалхашка латта декхараш. Дунен цу даькъа тIара хьал, бакъду цо, цIенхаштта кхерам болаш да. Дувцаш дараш эггара хьалха малхбузенгермански милитаристаша тIатетташ дола реваншистски гIулакхаш да. шоай хур даь уж США новкъосталца ядерни герза тIаккхача гIерташ хилар да.

Американскии малхбузенгермански империалистий политико вIашдуххьал латтача тIема блокашта Европа екъарга кхоачадаьд, Iоажал тIаккхуххьача герза Iалаьмате йоккха арсенал яьй цунах, цхьаккха дича а дунен цIерага ца бала йиш йоацаш бола тIема кхуврч хьахилара кхерам тIатессаб.

Цудухьа сел лоархIаме да европейски гIулакхашка овлангара денз хувцамаш дар. Духхьал цу гIулакха лаьрхIа еннай вай Европера хьал бокъонца тоадара, тIема блокашта Европа йийкъа лоаттаелга дIадаккхара, машарера, вIаши гIойле йолаш дола гIулакхаш ерригача европейски паччахьалкхенаша цхьана леладелга вIаштIехьдаккхар тIаерзаяь предложенеш.

Укх тIеххьарча ах бIаь шера ший лаьттан тIа дунен шин тIом болабенна а лотабенна а йола Европа машареи коллективни кхерамзлени континент а хинна дIаотта еза. Цунах латт Советски Союзеи кхыча социалистически паччахьалкхенийи предложеней маIан.

ЛерхIаш дола из хIама реальни лоархI вай. Укх тIеххьарча хана Малхбузен Европе тIа-тIа боккхагIча низаца шоашта никъ боаккхаш я европейски халкъий къаман хьашташа хьалхаяьха унахцIена тенденцеш. Раьза хинна белгалдаккха йиш йолаш да цхьайолча малхбузенневропейски державашцара вай гIулакхаш тоадаларгахьа леста хилар.

Эггара хьалха из доагIа Францена, цун халкъаца вай мохк доттагIлеи цхьана гIулакхаш леладареи традиционни зIанарашца бувзабенна йолча. Советско-французски гIулакхаш дIахо дегIаккхувларо новкъостал дергдар европейски кхерамзлен цхьана гIулакхаш леладелгеи чIоагIдарга бодача новкъа реально дIахьалхашкахьа ахара аьттув болаш дола хьал оттадара. Шинна а мехка халкъий хьашташ бахьан долаш, Европерча машара хьашташ бахьан долаш цхьана къахьега хIамаш Советски Союзеи Францеи да аьнна хет вайна.

Иштта тоалуш доагIа Италецара вай гIулакхаш а. Дикача оагIорахьа дегIаух Финляндецара, Швецецара, Данецара, дукхача кхыча паччахьаалкхенашцара вай мехка бувзамаш.

Машаре дахара, Европера а деррига дунен тIара а машари кхерамзлени лораяра принципий ларда тIа деррига европейски мехкашцара гIулакхаши цхьана гIулакхаш леладелгеи дегIаккхувлара тIехьа латт белгалдоаккх. Л. И. Брежнева, Советски Союз.

Уж лоархIамера проблемаш — Вьетнамера американски агресси соцаяри европейски кхерамале Iалашъяри — къоастаяро дунен тIара ерригa ситуаци хувцарг а яр, цу тайппара, сихдаь герза хьаделга дIадаккхар, ядерни герза доаржа ца дар, массане а юкъарча тIахьожамах гера дIадаккхар санна дола, кхы тайпа деррига дунен халкъашта лоархIаме дола лерхIараш кхоачашделга аттача а доаккхаргдар.

Деррига а хьавIашкатохаш, ала йиш йолаш да, новкъостий, дунен халкъашта юкъера Советски Союза гIулакхаш чIоагIа да, аьнна. Лакха да вай Даьхен сий. Йоккха я деррига дунен тIара цун влияни. Вай дукха ба дикеи тешамеи доттагIий— чIоагIлуш латт социализма мехкий вежарий цхьоагIон бувзамаш, кIоаргъюлуш латт дерригача дунен тIарча революционнии прогрессивнии низашцара вай доттагIали солидарности. Советски Союз массане а юкъарча машара тешаме чIоагIале хилар гу ерригача континентий халкъашта.

Советски Союза Коммунистически парти, вай Советски паччахьалкхе чIоагIа йолх ленински новкъа. ДIахо а тIагIертта ухаргда вай цу новкъа, массава раьза а волаш вай халкъо хьаллоацаш хиларах, вай доттагIашеи цхьоагIонхошеи хьаллоацаш хиларах, деррига прогрессивни адамий безам ларде а лувцаш. Вай раьза да, машари кхерамзлени бахьан долаш, халкъаш къаман гIулакхашта кхычарех тийша хIама ца хилийтара тIехьа лоаттабеча къовсаме вай хьега къа хьаллоацаш, империализмана духьала, эгIазлоннеи низаш дараи духьала, деррига къамаш паргIата дахийтара тIехьа лоаттабеча къовсаме Советски Союзо хьега къа хьаллоацаш долча халкъаштеи правительствашттеи.

Нов. Брежнева цIаьхха а дег тIара баркал оал ше СССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаваьча организацешта, агитаторашттеи доверенни лицашттеи, укх собране къамаьлаш даьча новкъосташта. Юххера а ший къамаьл чакхдоалаш цо йоах:

Новкъостий! Вай мехка Советий Iаьдал оттадаь 50 шу дуза дий тIаьтIаьхача шерал кIезига совгIа хамара ца йисача хана хул хIанзара Лакхехьарча Совете ду хоржамаш. В. И. Ленина хьийхад вайна: Октябра юбилей эггара дикагIа езъяра способ — кхоачашдалза дисача декхарашта уйла тIаерзаяр. Вай Советаша, партийнии кхыча общественнии организацеша, берригача советски наха де йиш йолаш мел дар долда вай юкъара цIа — сийлахь-йоккхача Ленина хьакхелла дунен тIа эггара хьалхара Советски социалистически паччахьалкхе кхы а дукхагIа низ болаш, йIаьхий, товена хилийтар духьа, вай халкъа вахар тIа-тIа дукхагIа дог айлеши ираз долаши хилийтар духьа. Из хургда цIейна эггара дикагIа дола совгIат.

(ТАСС).

В. С. ФЕДОРОВ

1966 шера 10 июне цIаьхха кхелхав РСФСР Iилман техникан заслуженни деятель, Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Грозненски мехкдаьтта института профессор Федоров Василий Сергеевич.

В. С. Федоров ваьв 1903 шера Волгоградски областа Клетски района Свечникова отарашна ахархочун дезале. 1929 шера цо йистеяьккхай Донской политехнически института горни факультет.

Цу шере а денз мехкдаьтта промышленносте дIадоладаьд В. С. Федорова ший къахьегама гIулакхаш. Цо болх баьб инженералла, вокхагIа волча инженералла, буров деттача лабораторе начальникалла, Грозненски мехкдаьтта Iилма-тохкама института Iилман даькъерча директора заместителалла. 1940 шера КПСС мугIарашка вахав В. С. Федоров.

1942 шера денз цIаккха а ца хувцаш мехкдаьттаи газовни скважинашта буров деттара кафедра заведующелла болх бу В. С. Федорова. Цо доккха дакъа лаьцад хIанз вай мехка меттел доазол дехьа а болх беш болча инженерийи Iилман болхлойн лакхаквалифицированни кадраш кийчъеча.

В. С. Федоров — вокха Iилмахо-мехкдаьттахо. Горни породой механически свойстваш тахкара проблемашца а буров тохара режимаш оттаярца а бувзабенна бола 120 совгIа болх язбаьб цо. Цхьадола балхаш кхыча къамий меттала даьхад. Мехкдаьтта промышленноста шерра юкъедихьа цун балхаш, лоархIамерча пособей метта да Iилман болхлоштеи ВУЗий студенташтеи.

В. С. Федорова хьинаре дакъа лаьцад общественно-политически вахаре, из хийржав КПСС Нохч-ГIалгIай обкома членалла а КПСС Грозненски горкома членалла а.

Даьхенна хьалхашка доккхий хIамаш карагIдувларах В. С. Федоровна Къахьегама ЦIеча Байракха ши ордени ши медали еннай.

Дукхача хана тха дегашка латтаргда Коммунистически парте тешамерча виIий, вокхача Iилмахочун-мехкдаьттахочун Федоров Василий Сергеевича сийрда гIулакхаш.

Новкъостий группа.

АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

УРУС-МАРТАНА хьайбай боахам дегIабоалабеча дика дакъа лоац «Горец» совхоза коллективо укх тIеххьарча хана. КПСС ЦК мартовски Пленумои парте XXIII-ча съездои хьахьекхад хьайбай боахама даькъера хаьдла декхараши уж кхоачашдергдола наькъаши. Ер шоллагIа шу да цу решенешца хьалхле а леладеш, совхоза хьайбаш кхедераш юкъарча хьайбашта доакъарий база кийчъеш бола. доахана продуктивность лакхъе уж болабенна.

Масала, 1964 шерарчул 56 процент дукхагIа яьккхар шура соахка. Шура дукхагIа яккхара керттера бахьан да деттача доахана продуктивность лакхъялар. ХIара кхоабача Iатта лаьрхIача соахка яьккха шура 200 килограмм дукхагIа яр 1964 шера яьккхачул.

Хьайбай продукташ яхара темпаш кхы лаьгI ца луш хьайоагIа таханалцца. ХIара кхоабача Iатта лаьрхIача укх шера пхе бетта яьккха шура 80 килограмм дукхагIа я соахка цу хана яьккхачул. Духхьашха даккача 100 шинарийна лаьрхIача хьахиннад 43 Iаса, е соахкарчул бархI Iаса дукхагIа.

Цу тайпарча хьокхамаша совхозага йиш хилийтар май бутт бовча хана паччахьалкхенга дулх доахкара ах шера план 127 процент, фуаш доххара — 105 процент, шура йоххара — 101 процент кхоачашъе.

Кхыча боахамаша санна, укх шера «Горец» яхача совхозо а ший никъ лаьцаб—хьайбай боахам дегIаккхувла. 1965 шерарчул шозза хIана яккхац аьнна дукхагIа йоаккхаш хила езаш я укхаза шура 1970 шу хьатIакхоачаш. Цунах гуш да 1970 шера паччахьалкхенна 2060 тони шура дIаяла езаш хилар. Детта доахан дебадаьдар яхаш изал шура яккха торояц, цулухьа хIанзчул тIехьагIа доахана фу тоалеш, цар продуктивность лакхъеш дуккха а кхетамца болх бе беза.

Уж гIулакхаш кхоачашдар духьа чакхдаха оттадаь а чакхдоахаш а хаьдда хIамащ да. Масала, чIоагIа маьхера белокаш йоахкача доакъарех йизза хургья укх шера доакъарий база. 570 гектара тIа дIайийнай цкъа дIайийча дукккхача шерашка тIаьовла баьцаш. Доакъарийна чIоагIа дика йола культураш дIаер духьа кхы тIа а цIендергдолаш 300 гектар лаьтта да.

Йолаш йолча фермашта механизаци яри керда механизированни фермаш хьалъяри — къахьегама овсарле лакхъяра. продукци яккхарга дIабода мах лохбара боккха кхоачам. Укх шера совхозе механизаци яь хургба доакъараш доаханна дIадехкара бодх, доахан деттилга. №№ 1, 2, 4, йолча шурий-товарни фермашкара кхо арадоаккхилга.

Р. САНИН.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЭКОНОМИКА КЕРТТЕРА ЛЕРХIАР

СОВЕТСКИ НАЬХА ВАХАРА БОАРАМ КЕРДАЧА ПЯТИЛЕТКЕ ЛАКХБАРАХ

КПСС XXIII-ча съезда решенеш, къаьстта а керда экономически пхе шера программа хIанз а йоашхал ювц дунен общественносто, цун прессо. ДIадоладеннача пхе шера керттера социальни декхар — 1966—1970 шерашка советски халкъа вахара боарам дикка айбеш хилар теркал ца деш Iе йиш яц комментаторашка, социологашка.

Малхбузехьа дукха газеташи журналаши да шоай дешарашта кердача пхе шера чакхйоахаргйолчеи дукхача къамех болча СССР-е бахача берригача наьха вахара боарам чIоагIа лаккхбергболчеи мероприятеех бакъдар ца дувцаш. Цхьабакъда, социалистически общественни строяца цIена уйла я аьнна хетадала а йиш йоацаш долча дукккхача буржуазни газеташа бакъду «советски халкъа материальнии культурнии вахара боарам лакхбар...» яхаш йолча кердача пятилетка равдел лоархIамен йоккхеи хилар.

«Советски экономико керттера лерхIар, — яздора «Зюддайче цайтунг» яхача малхбузенгермански газето, — XXIII-ча съезде пхе шера планах лаьца яьча доклада деча тешалах — бахача наха эшараш дикагIа кхоачашделга».

«Трибюн де Женев» яхача швейцарски газето, советски халкъа хьалторо кердача пятилетке айяра оттаяь план ше йоашхаш, яздора, «ювцаш яр укх гаргагарча хана советски наьха вахара боарам чIоаггIа лакхбара тIаерзаяь йоккха мероприяти я».

Бакъдар дувцар духьа ала дезаш да, океанал дехьа а, американски пресса дукхагIа йола органаш, нагахьа санна халкъа хьал-торо айелга дувцаш йола Советски паччахьалкхен мероприятеш ца хьоахаеш ца юте а цар лоархIам бIаргагуш лохбе гIерташ американски пресса дукхагIа йола органаш яле а, иштта юкъ-юкъе бакъдараш дувцаш а хилар. Роберт Данна, вокхача американски экономиста, къахьегама дешашта йолча Iилма-тохкама ассоциаце исполнительни секретара хетачох, «советски экономика тороний геттара нийса мах бара ларда тIа оттаьча кердача пхе шера плано СССР халкъашта хьалхашка хьаелл кхы а иразегIеи дIаьхегIеи хургдолча вахара перспектива». Иштта йоах США бахача 30 миллион совгIа болча наьха кьелаца къовсам лоаттабарга дохийтаргда яха ахчеи рузкъеи цхьаккха хьисап доацаш бIехача тIемагеи турпалерча Вьетнаме баха маьрша нах боабарген ухийташ болча мехкарча Iилмахочо.

1970 шера халкъа эшарашка дIадахийта лаьрхIад 1965 шерарчул 59 миллиард сом дукхагIа ахча. 1966—1970 шерашка халкъа эшарашка доххийташ дола деррига материальни рузкъаш 1,7-за дукхагIа хургда 1961—1965 шерашка уж дахийта хинначул. Фуд керда советски хьалкъа вахара боарам айбара чакхйоахача кердача мероприятешка?

Укх пхе шера болхлойн гIулакхерча наьхен къахьегамах дукхагIа тергбола мах шин моттигера духбувргба. ЦаI—СССР бюджета тIа оттаяь, паччахьалкхен бе йоахка материальнии финансовии ресурсаш. ШоллагIъяр — тIа-тIа дукхагIа заводашкеи фабрикашкеи, шахташка а мехкдаьтта промыслашка а, машиннаькъашка дусаш долча дохода (пайда) даькъа чотах кхы а хьатIахулаш дола рузкъаш. Цар хьахулийтаргья предприяте коллективо ше, профсоюзни организацеца цхьана цун администраце доал деш йола материальни поощрене фонд а социально-культурни мероприятейи чуIеча цIенойи фонд а.

Болхлойн гIулакхерча наьхен бетта алапи пхе шера юкъера лаьрхIача 20 процентал кIезигагIа доацаш лакх а денна, керда пятилетка чакхйоаллаш 115 сом гаргга хургда, хIаьта нагахьа санна общественни потреблене фондий чотах телаш дола ахчаши льготаши — мах боацаш дешийтар, мах боацаш унахцIено лораяр, чуIе цIенош хьалдар, социальни страховане деррига тайпаш, иштта кхы дIаходараш — лаьрхIача цхьан болхлочун алапи бетта дукха совгIа-эшагIа доацаш 155 сом хургда.

Халкъа вахара боарам лакхбелга юкъмоттигерча дешаех цаI дар пхе шера планах йолча Директивай проектага хьожача хана. Из дош дизза белгалдаьд КПСС XXIII-ча съезде яьча доклада тIеи пренешкеи, цун сопамашка.

Цхьабакъда, халкъа хьал-торон дешашта СССР хIанз мара тIа а йийрзаяц. хIаьта хIанзалца вахара боарам лакхбара дешай йоагIача тайпара уйла еш а хиннаяц яхаш, буржуазни газеташа дувццача тайпара лархIа йиш йолаш дац гIулакх. Из бакъдар юхмаччахьа доахилга да.

Социалистически обществе масса а производство айлларца цхьана даим лакхлуш хьанхаб къахьегамхой вахара боарам. Производство дегIаяра, коммунистически общество хальяра перспективнии текущии планаш кхоачашъяра а наьха вахара боарам айбара а юкъера бувзам чIоагIа хилар социалистически общественни строя ший овлангара денз хьадоагIа гIулакхаш бахьан долаш да. Социализм йолча хана халкъа къахьегамах хьахиннар обществана болча пайданга дода, хIаьта производства лерхIар сага эшараш кхоачашделга да. Халкъа эшарашкеи цун хьашташкеи дIайохийт ерригa къаман доход. Промышленнии юртбоахамеи производства даькъе дIахьалхашкахьа боаккха хIара гIа, къахьегама овсарле лакхъяра хIара процент, Iилма-технически прогресс, — цу доллача хIамаша, бухсоццача кхаьчача, халкъа хьал-торо лакхъярга вуг.

ХIаьта из иштта хилар бакъду ворххIе а пхе шера планаш—1929 шера денз 1965 шерага кхаччалца — кхоачашъяра итогаша.

«Гардиан» яхача английски газето, уйланга диллача цунна гаргагIа йолча кепайоазон кхыча органаша а санна, укх гаргарча пхе шера СССР-е бахача наьха вахара боарам лакхбара Iалаьмате дукха мероприятеш чакхйоахаш хилар бакъ а деш, цунца цхьана (хIанз масайттаалагIа!) юха керладоах, «телевизораша, шоай доалахьарча автомашинаша, шортта продовольстви хиларо кер чура ала бужабергбац» яхаш. Вешта аьлча, из долла хIама революционни традицешца, коммунистически общество хьалъярца гIулакх долаш дац, йоах.

Цхьаккха тайпа критика лоалуш дац уж теоретически, нийсагIа аьлча, демагогически къамаьлаш. Цар авторашцIаьхха а кхы цIаьхха а бакъдар тIехьашка а даьккха шоашта хетар оттаде гIерт, цунах тешабе гIерт уж шоай газеташ дешараш. ХIаьта советски бакъдараш-м царна бIаргаго а деаац. Харцду цар уж. Советски бакъдараш — даим СССР-е коммунистически хьисапаш, коммунистически принципаш чIоагIъелга. Экономике чIоагIъяь ца Iеш, дукхача къамех долча советски халкъа политически, идейни, культурни вахара массе даькъе а.

Кердача пятилетке лаьрххIача тайпара халкъа вахара боарам айбар — СССР-е дегIаухаш хьайоагIа хIанз кастта ах бIаь шу дузаш йола из процесс, из да ший духьа социалистически революци яьккха дола хIама, из да коммунизмах дIакъаста йиш йоаца дакъа.

Яков УШЕРЕНКО, АПН комментатор.

«КАРУСЕЛЬ» ЕЗАЕННАЙ ДОЯРКАШТА

Массехк бутт хьалхагIа Сунженски района «Победа» яхача колхозе болх бе йолаеннай «карусель» яха божа бетта установка. Юккъанца хала дар хьайбаш леладераштa. Керда, ца довзаш гIулакх дар из. «Пхе-ялх саго шодамаш бе а ехке чулехкар, чутеттар доахан, жмых дIакъувккаш хьога а деш тIаккхувлар, — яхаш дуьц доярка̀ша. — Халла дIакхоачар уж божа беттача аппаратий пелингаш хьатIадохка дезача моттигаш йолча. ХIаьта цига дIакхаьчача шоаш латтачара меттахьа далацар. Кхесташ болча гома юкъе долхацар».

ХIанз, цул тIехьагIа массехк бутт баьнначa хана, хьалхагIа хинначоа вIалла тара а дац сурт. Доаканга хьежараш шоашка йист хуллашехьа а, вIаштIехкхьа-тIехьа чудолалу доахан божа беттача моттигагахьа бодача готтигача новкъа гIолла. ХьалхагIа санна корзагIдаьле, сиха хилац уж кIанз. Оператора Манов Павел Николаевича рубильник дIачу а елле, гом кхеста болалу. Дояркас Валиева Галинас ший Iемача кулгашца шланга чура мела хий деттаж латте шим бул, тIаккха цIена йовлакх а хьекке бокъабу цо из. Цу операцега ах минут ха мара йодац. Лалла болх беш я Инусова Надежда. Цо болх бе йолайолийт Iатта шамарах йоахка шура йоаха аппараташ. Конвейер чакхйоалача хана ерригa шура хьаькккхайий хьож Хаяури Тамара. Нагахьа санна ерригa шура Iоьккха а ялалехьа етт наIаргахьа теIаш хуле, кхесташ латта гом цхьан юкъа юхасоцабу. Цхьабакъда, иштта моттиг наггахьа мара нийслуш хилац.

БархI минута цхьа го бьккхе боал гом. Цу юкъа 16 етт бийтте боал. 220 етт бетташ 2 сахьат ха йов. Иззал ха эш дояркашта помещени цхьалхайоаккхаши пхьетIаш цIенъеши. Шурийца болх беш йола механизмаш кIеджъякккхача хица юл. Помещене чура хотташ хIара доахан массаза детт шлангаца чIоагIа хи кIедж а етташ дIабоах.

Доаркаел совнагIа кхы а кхо скотник а хул ферме гIулакх деш. Цар кара я доакъар оагарг, тIехьатесса бел а йолаш йола «Беларусь» яха трактор. Доахан чудоахка помещенеши базаши асфальт йилле хул.

Базашкеи помещенешкеи Iайна кхо «Беларусах» йоаллача белаца хьеккхе Iоъарадоаккх. «Карусель» йолчча хан-ханнахьа тIехьатайса лафеташ йолча тракторашца тIакхухь керда хьекха сийна буц е моша гIад. «Карусела» чура доахан чусоцадаь кхоабаш да, фо кхетийтат 2—3 сахьата мара ара ца доахаш. Деннеи бийсаннеи 1500 килограмм шура йоаккх 220 Iаттагара, е юкъера лаьрхIача хIара беттача Iаттагара 7 килограмм. Духхьашха дахкача доахангара лаьрхIача кIезига яц из.

Алапаш а во дац укхаза. Бетта 80—100 сом эц дояркаша. «Елочка» яхача божа беттача установкаш тIа болх беш болча хьайбаш леладерийчул дукхагIа укхазерчар алапеш дале а, «карусела» тIа шура яккхарга дIабода мах дикка лохагIа ба. Масала, ерригача колхозе юкъера лаьрхIача шурий килограмм яккхарга дIабода мах хьалхарча квартале 12,8 кепиг хиннаб, «карусела» тIа — 10 кепиг.

Установка цхьа дакъа мара дац хIанз болх беш. Цхьабакъда, «карусела» тIара доахан тIа-тIа дукхагIа хургда. Ер шу чакхдалалехьа божа беттаче установка тIара доахан 500 Iаттага дIакхоачаде лаьрхIад колхоза правлене. ТIаккха проектни иза меллаб болх байта йиш хургья.

С. ЯНОВ.

ГОРОДО—ЮРТА

КЕРДАЧА пятилетке кхоачашде дезача керттерча декхарех цаI да, йоах КПСС XXIII-ча съезда Директиваш тIа, городаи юртаи юкъера социально-экономически культурно-бытовии башхалонаш дIаяхар, болхлоштеи ахархоштеи юкъера бувзам кхы а чIоагIбар. МалагIа наькъаш да уж декхараш кхоачашдара?

Колхозийи совхозийи материально-технически база чIоагIъергья, городо дукхагIа новкъостал дергда юрташта...

Грознерча предприятешеи организацешеи чIоагIа теркал бу из болх, массаза шоай социалистически декхараштa юкъекхухь цу хьакъе дерхIар. 85 колхозаи совхозаи шефство лелаеш ба города къахьегамхой. Республика юрта боахам айбара, хьайбай фермашта механизации электрификации яра, юрта боахама инвентара ремонт яра, иштта кхыдола балхаш дара дикка къакийгад дIаяхача хана предприятей коллективаша.

«Староюртовский» яхача совхоза шефаш ба «Красный молот» завода болхлой. Масле тайпара гIо деш хьайоагIа из коллектив совхоза. Цар хьаьй хин насосаи хьун обработка еча станокаи эша запасни оатхалаш, дIа-юха ухача мастерскена ремонт яьй, гойтара агитацена лаьрхIа кийчъяьй ткъо щит. Каст-каста вIашаjкхет заводеи совхозеи болхлой завода художественни самодеятельностага хьожаш.

Грозненски ремонтно-механически заводо а дика лелабу шефски болх. Цар деш дола кхыдола гIулакхаш ца лаьрхIача а духхьала Сунженски района юрта боахама машинашта-ремонт еча юкъарча база лаьрхIа цар хьайир 9,5 эзар сома маьха йола стандартах йоаца оборудовани. Заводо беш бола боккха болх белгалбоаккхаш Сийлен грамотеи ахчан премии хьожайир Грозненски ремонтно-механически завода «Грознефта» объединене.

ЧIоагIа раьза ба юртбоахама къахьегамхой литейно-механически завода коллективо шоашта лоаттадеча гIулакха. Цар кхоачашдаь дерригa заказаш 54 эзар сома маьха да.

Дика шефаш хиларца белгалбаьннаб иштта «Чечингстройтранс» объединене, малхбоалехьарча электрически сетей коллективаш, Грозненски электроремонтни участок. ХIанз 1966-ча шерара хьувкъам чуяцара автотранспорт кийчъеш ба города къахьегамхой. Духхьала Нохч-ГIалгIай автоуправлене боахамаша къоастаьй цу гIулакха ворхI бIаь машин, царех йиъ бIаь городерча боахамаша а къоастаещ, «Чечингстройтранса» объединене а ялат чуоа йокийтаргья 130 машин.

Ала деза, юртбоахама доагIаш дола новкъостал ца деш а цхьайола предприятеш нийслуга. «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене кулгалхоша геттара эсала лелабу из болх. ДикагIча хьала тIа бац шефски болх автогенно-карбидни заводе, № 1 йолча Грозненски автобусни парке, «Грознефтехимзаводы» объединене, автотранспортни конторе, кхыча организацешка а.

Совхозаштеи, колхозаштеи, города предприятештеи юкъера бувзам кхы тIа а чIоагIбара лоархIаме гIулакх да промышленни предприятей коллективаша колхозаштеи совхозаштеи шефство лелаяр.

А. КУРКОВ,
М. ПЛЮЩ,

КПСС Грозненски горкома инструктораш.

ДИКАЧА НАХАХ
«ДОШО ГЕЙДОЛГАШ» КХЕДУ МАСТЕР

16 шу да Дарья Сергеевна Асеевас Шелковской района «ЩIе ахархо» яхача колхозе, агрономи тIаккха комсаш лелаеча бригада бригадири йолаш болх бу. Дукха специалисташ тоъаш бацар районе Дарья Сергеевна колхозе балха яхача хана. Агрономалла хьожар из. Атта гIулакх дацар цунна тIадиллар, хIана аьлча, кхоъ-виъ агроном эшача боахаме из цаI мара яцар болх беш, цудухьа баьца даараши ялаташи кхеделга, сомий бешамаши комсаши лелаелга тоаде дезаш яр из. Цхьабакъда, дукхагIа дезар къонача агронома комсаш лелаяра гIулакх. Цо кхетадора комсий хьувкъам геттара лакхбе йиш йолга. Цу хана кIезига чуйкхьар колхозе комсаш. Цудухьа овлангара дена эргадаккха дезаш дар комсаш лелаелга. Дукха халонаш нийсъелар уккхаза, хIана аьлча, кхыметтел цхьан гектара тIа а массехк сортах йола комсаш вIашагIъувш яр колхозера комсаш. Цул совгIа къаьна яр комсий дукхагIйола гаьнаш, геттара нийлха ягIар. Космаш лелаяра тоъацар болхлой, къаьстта кIезига бар комсаш яIа, уж хьалъекха, царна кхыдола Iунал де ховш бараш.

Балха енача хьалхарча шин-кхаь шера белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара лоадама хIама де вIаштIехьдаланзар къонача агронома. Кхы а дукха гIулакхаш дар цо чакхдаха дезаш, хьалкхеде дезар дика баьца лаараш, ялаташ, кхыйола культураш, из бахьан долаш берригa теркам комсашта тIабахийта йиш хилацар. Массехк шу даьлар иштта. Кхы а агрономаш баьхкар колхозе болх бе.

Дуккхача хана шийна дагадаьлар кхоачашде дага дехар Дарья Сергеевнайна. Колхоза правлене къамаьл деш йоахар цо: «Вайна дагадоаццача бесса боккха пайда баккха йиш я комсех, хIанзчул шозза дукхагIа чуя йиш я уж хIара гектара тIара, дIахо ла мегаргдац хIана вай боахаме хIара гектара тIара 50-60 центнер мара комсаш чу ца яхьаш хилар. Цудухьа аз дех комсаш лелаеча бригада бригадиралла се хьожаяр...» Правлене членаш раьза бацар Дарья Сергеевна бригадиралла яхийта, цхьабакъда, цо кхоачашде лаьрхIар лоархIаме гIулакх хиларах юхабьлар уж. ХIаьта агроном бригада керте эттар.

Дукха дар кердача бригадира де лерхIараш, бакъда, эггара хьалха кхоачашдаьзна даргдоацаш дар тоъаш боаца болхлой доахалга, берригa болхлой комсаш лерттIа лелае Iомабелга. Бригаде балха бахка тигацар юртхоша, кIезига хIама лора комсаш лелаярах, из болх тоабергхиларах атта тешалацар уж. ХIаьта а Дарьяй вIаштIехьдаьлар ткъаьх саг ший бригаде балха воалаве, царех дукхагIбараш из дукха езаш а лоархIаш а бола мехкарийи кагийнахи бар. Бакъда, массехк шера комсаш лелаеш а хинна балхара дIабийнна къаьна болхлой бригаде юхабоалабарах хIама хилацар. ЧIоагIа эшаш бар уж къона болхлошта говзал Iомае.

Наьха дегашка долха наькъаш лаха харо, хала дале а лерхIаш дола гIулакх чакхдаккха низ кхоачаргхиларах тешаро, нахаца даим Iымерза а гIо эшача кийча а Дарья Сергеевна хиларо кхоачашдир из гIулакх а, юхабаьхкар бригаде хьалха дIаихха хинна болхлой.

Юртбоахаме эггара бехктокхамегIа йола ха я бIаьсти. БIаьсти дIаца дийнар гурахьа чудахьаргдац. ХIаьта бIаьсти лерттIа гIулакх ца дича во хьувкъаю комсаш а. Комсаш хьаяста, яIа, хьалъекха езар бригада. КIезига яцар уж, дукха балхаш дар 40 гектар совгIа йолча комсий плантацешка де дезараш. Агротехнически дикача хана из дерригa чакхдаккха лерхIаше а комсашта доагIаш дола Iунал де Iомабар духьа болхлошца занятеш йора бригадира Дарья Сергеевнас, болх чакхбаьнначул тIехьагIа. Атта дацар наха Iурра денз сарралца къахьега а деша а, бакъда, цудухьа дукха керда хIамаш довзар царна хIара занятe. ШоллагIча дийнахьа практически пайда эцар шоашта еннача знанех.

Иштта эргаьлар бригада болхлой состав. Ший декхар ца ховш, ший болх ца бовзаш а ца безаш а цхьаккха саг вацар бригаде. Эггара лоархIаме дар хIара члена бригада гIулакхаш дикка тоалургхиларах тешаш хилар. Дарья Сергеевна яр из даьр. Ханнахьеи дикеи чакхдаьхар бригадо дерригa бIаьсти лу балхаш, хьайийлар комсаш, яьIар, хьалийихкар, культиваци еш цIенъйир комсий йовкъаш, молхаш йийттар, иштта кхоачашдир кхыдола балхаш а. Уж мероприятеш чаккхъяхарах хIара гектара тIара 70—80 центнер комсаш чуера бригадо 1960 шера. Цхьабакъда, цунах кхоачамбаь Iе дага яцар Дарья Сергеевна. ХIара гектара тIара 130—140 центнер комсаш йоахилга дар цунна дагадаьллар.

Ха дIа ца йохийташ, нийлха йолча, эшшача боарамах комсаш дIатIайогIа йолаелар бригада. Е комсий гаьнаш йIоахалашха лаьтта Iо а ехкаш лаьтта тIахьерцаш дIадоаккхар болхлоша комсий нийлха хилар. Иштта Iоехкача гаьнех хьатIайоалар комсаш. Воча сортах йола, кIезига хьувкъам луча комсий гаьнаш геттара дIайоахар плантацера. Диъ-пхи шу даьлар из болх беш. Цул совгIа 21 гектар керда комсаш дIаегIар бригадо пайда ца эпаш иллача лаьтта.

39 гектар «Алый терский» яхача сортах йола дика хьувкъам телеи 21 гектар иштта кхыча дикача сортех йола керда дIаегIа къона комсаши я Дарья Сергеевнай бригаде.

Белгалдаккха деза хьийга къа зехьа дайна ца хилар. Из гуш да дIадахача массехк шера бригадо чуийцача хьувкъамга хьежача. Масала, 1962-гIча шерагара 1964-гIча шерага кхаччалца 39 гектарах хIаране тIара 120—130 центнер комсаш чухьхьар бригадо. ХIаьта соахка цу майда хIара гектара тIара 140 центнери керда дIаегIача комсий цхьан гектара тIара 190 центнери комсаш чуера бригадо.

Бригаде хьалкхийнаб комсаш кхеяра гIулакх геттара дика довзаш бола мастераш; Н. Агапов, Г. Михальченко, П. Заичкин, А. Самсонов, кхыбараш. 110 саг ва барттайнача бригаде къахьегаш. Хала дар, аьнна, моллагIа декхар кхоачашдулургдолаш я из коллектив. Из хьалкхеяьр а цунга низ болийтар а Дарья Сергеевна Асеева я.

Цудухьа ерригача колхозе дика лоархIаш а дукха езаш а я из, ЗIамигачои воккхачои сийлду цун. Юртхоша баь а ца Iеш вай хьамсарча партеи правительстваи баьб цун къахьегама боагIаш бола мах. Дуккхача шерашка комсий лакхара хьувкъам хьалкхебе вIаштIехьдаккхарах Нохч-ГIалгIай Лакхехьарча Совета Президиумо почетни грамота, «Юртбоахама отличник» яха значок, Къахьегама ЩIе Байракха орден еннай цунна.

ХIаьта колхозхошеи иштта Шелковской района берригача къахьегамхошеи СССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла харжара кандидат оттаяьй из. Цхьанне мо моссане а кхадж тоссаргба цар цун тIехьа — 12 июне.

Иштта шоай бригадирах тешарах пхе шерарча укх хьалхарча шера кхы а дикагIа къахьегарца хIара гектара тIара 150 центнер комсаш чуя дош деннад бригада членаша. Шеко йоацаш да барттайнача коллективо из кхоачашдергхилар.

Ф. ЕЛОЕВА.

МАССЕ ХАНА А ТЕШШАМЕ А ХЬУВКЪАМ ХИЛИЙТАРА

ЛУГАНСКИ ОБЛАСТЬ. Александровскии Ново-Киевскии яхача лаьтташка хий дехка йоккхагIа йола пачхахьалкхен системаш яь яхаро областа боахамашка йиш хилий, тай хий дехкача лаьтташкара массе а хана ялатий дика хьувкъамаш чухкахьа.

ХIанз дIайха деноп ухача хана, кхашка Iурра денз сарралца болх беш я догIа хьсапе хий детта итташ установкаш.

СУРТА ТIА: Александровски хий дехкача система керттера насосни станци. Цун агрегаташа Къилбаседен Донеца чура хий дIаухийт кхо эзар гектар хинна ца Iеча хIамаш дIайийнача лаьтташка.

Р. Азриэля сурт.
ТАСС фотохроника.

Цхьан цехо болх дIаболабаьб

ПЯТИЛЕТКА хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра сарцагIьяьннай Грозненски консервни завода коллектив. Шерра социалистически яхь йоаржаяьй цехий, сменай коллективаша. Дика да цар хьалхара хьоккхамаш. Продукци арахецара пхе бетта план 127,7 процент кхачашъяьй завода болхлоша, планах лаьрхIачул совгIа арахийца продукци 64 эзар сома маьха я.

Ха сиха дIайода. ХьатIаотташ латт консервни завода болхлошта чIоагIа бехктокхаме ха. Консерваш, тайп-тайпара сокаш хьаяра эша баьца дааараш, сом хьаболалургба кастта. Цу гIулакха чIоагIа дика кийчо еш я хIара цеха коллектив. Планах хьахулача бетта хьалхарча декаде ремонт яь яккха езаш я консервни томатни цехашкара конвеераш, тайп-тайпара оборудованеш, пишкаш. Цхьабакъда, цхьоалагIча июлага кхачалехьа уж балхаш чакхдаха дош деннад цехий коллективаша. ХIанзалца даьча балхашка хьежача тешшаме ала йиш я шоай дош цар кхоачашдергда, аьнна.

Укх шера цхьоалагIча июне ремонт яь чакхъяла езаш яр сомий цехера ерригa оборудовани. Бакъда, хаоттам дика хиларах, клубникаш ханал хьалха кхачаргхилари уж заводе хьакхахьа йолалургхилари гучадаьлар цеха коллектива. Итт ди ханал хьалха чакхъяьккхар ремонт. 23-ча мая клубникаш чакх а йоахаш варенье е йолделар коллектив. Цу деношка укх бетта чотах хьаяь варенье 90 эзар условни банка я, хIаьта укх бетта хьалхарча кIиранна цеха коллективо кийчъяь продукци 95 эзар условни банка я.

—Ши-шегIа хьахиннадац уж къахьегама толамаш, — аьлар Клавдия Васильевнас. СССР-а Лакхехьара Совет хоржача денна сийленца накъавахара хIара болхлочо ший берригa низ тIабахийта хьинаре къахьег. Царех я варенье кхехкаю Красник Надежда, стерелизатор Драков Николай, расфасовщица Гайтамирова АсмаI. Иштта белгалбаьнна дика къахьийгад нн. Русанова Мария, Рябинина Любовь керте латтача бригадаша. Сменни нормаш царех хIаране 115—120 процент кхоачашъю.

Къахьегама овсарле лакхъеи дика толамаш дахеи вIаштIехьдоалийт ремонт еча хана цеха балха юкъе кхихьача кердадараша. Масала, укха шера завода коллектива низаца хьа а дь цу цехе оттаьй керда вакуум-аппарат, вакуум-насос. Цу гIулакхо дикка лакхъяьй къахьегама овсарле. ДIадахача шера сменах 5—6 тонн сом мара чакхбаха кхецартха, — йоах болхлоша, цхьабакъда, укх шера хIара сменах чакхбоаха сом 10 тонн совгIа ба. Лоацца аьлча цу участке шозза лакхъеннай къахьегама овсарле.

Дукха хана денз уйла еш гIулакх хиннад цига вакуум-аппарата чу сом чубоххкара механизаци яра. Из болх хала бар, кулгашца бора из дIадахача шерашка. — йоах нов. Шамовича. Из болх механизированни хьисапе бергболаш гIулакх вIаштIехьдалийтар керттерча инженера нов. Околелова еннача рационализаторски предложене. Хьалха болх беш хиннача кхаь сага метта хIанз цу участке болх беш ши саг ва. Завода ший конструкцех кийчъяь банкаш юла ши машин а оттаьй цехе. Цо болхлой къахьегам дикка аттача баьккхар, шозза лакхйир къахьегама овсарле, юлача банкай дикал а лакхъелар. Из мероприяти балха юкъе яхьарах, хьалха итт саго кхоачашбеш хинна болх кхаь саго кхоачашбу. Балха юкъе дихьача цу дерригача кердадараша шера пачхахьалкхенна бу пайда итташ эзараш сомаш да. Иштта кердадараш балха юкъе кхухьача коллективо дош деннад ах шера план 3—4 ди ханал хьалха кхоачашъе. Цох цеха коллектив дог тийша я.

Б. КОСТОЕВ.

Укх деношка

Хоржамашта хьалхарча яхье дика толамаш даьхад Грозненски локомотивни депо тепловозникаша. Мухь дIа-юха кхахьара пхе бетта задани ханал диъ ди хьалха кхоачашйир цар, планал совгIа дIабихьар итташ эзараш тонн мухь. Ленинградцийи москвичийи металли материалаши кхоара болам хьал а лаьца кходаьд бIаь тонн дизельни доагор, 96 эзар сом ахча.

Дика къахьег ремонтни цехий коллективаша а. Лакха дикали гарантии йолаш я ремонтера ара меляьнна локомотив. ХIаьта рационализатораша укх шера кийчъяьй 87 рационализаторски предложени, царех дикка пайда хиннаб депо коллектива. Укх деношка дика къахьегарца белгалбаьннаб машинисташ Н. Иванов, И. Белоцерковский, И. Ильязов, С. Дудургов, слесараш С. Истамулов, А. Сметков, кхыбараш а.

Г. АНОХОВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиуме

(Ниcтедоалар. Долалур № 68 йолча 9 июнерча «Сердало» тIа да).

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1966 шера 28 маерча Указаца совгIаташ деннад мехкдаьтта чакхдахара, моторни доагараш, даьтташ, синтетически каучук, шинаш, резина, технически изделеш, кхыйола продукташ хьаяра ворхI шера плана заданеш толаме кхоачашъярахи мехкдаьтта чакхдоаха а мехкдаьтта-химически а промышленность дегIаккхувлача дика хIамаш карагIдувларахи Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

ЛЕНИНА ОРДЕН

Серов Валерий Васильевича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене керттерча инженера.

Стариков Семен Ильича — Грозненски нефтемаслозавода вокхагIча оператора.

Удалов Василий Борисовича — КПСС XXIII съезда цIерахча Грозненски крекинг-завода вокхагIча оператора.

КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Борсяк Иван Ивановича — Грозненски нефтемаслозавода слесара.

Водолажкин Дмитрий Пантелеевича — Грозненски химически комбината слесара.

Квашнин Константин Васильевича — Грозненски нефтемаслозавода директора.

Куравин Владимир Захаровича — Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цеха начальника.

Лопанский Юрий Константиновича — КПСС XXIII съезда цIерахча Грозненски крекинг-завода вокхагIча оператора.

Мороз Ирина Никитичнайна — КПСС XXIII съезда цIерахча Грозненски крекинг-завода оператора.

Пархоменко Мария Евстафьевнайна — Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора.

Саломаха Анатолий Матвеевича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене Грозненски производственно-товарни контора оператора.

Тарасова Эльвира Аваковнайна — Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода йоккхагIча оператора.

Тимошенко Владимир Александровича — Грозненски химически комбината аппаратчика.

Тригуб Петр Трофимовича — «Грознефтехимстрой» яхача треста керттерча инженера.

Чокаев Хьаьжмурда Лемайна — Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода фрезеровщика.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Агафонов Анатолий Николаевича — Грозненски химически комбината слесарий бригадира.

Аксютенко Алексей Николаевича — КПСС XXIII съезда цIерахча Грозненски крекинг-завода слесара.

Атаруков ХIарона Ахьмада — Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода партнома секретара.

Ахмадов Ахьмада СаIида — Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора.

Богданов Михаил Петровича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене машинаш еча арматурни завода слесара.

Болотов Леонид Тихоновича — КПСС XXIII съезда цIерахча Грозненски крекинг-завода керттерча инженера.

Вахаев Висай Рамзана — Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитета председатела.

Гилядов Юнатан Даниловича — Грозненски нефтемаслозавода установка начальника.

Глечиков Иван Михайловича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене Грозненски производственно-товарни контора газосварщика.

Горбатова Валентина Ермолаевнайна — Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора.

Грачев Борис Яковлевича — Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода директора.

Дгобязко Олимпиада Ивановнайна — Грозненски мехкдаьтта Iилма-тохкама института партбюро секретара.

Дронин Александр Петровича — мехкдаьтта промышленноста предприятешта проектировани еча Пачхахьалкхен института керттерча инженера.

Дудкин Сергей Петровича — «Грознефтехимстрой» яхача треста № 1 йолча гIишлой-монтажни управлене монтажникий бригадира.

Ермаков Василий Романовича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене автогенно-карбидни завода вокхагIча аппаратчика.

Жуков Леонтий Георгиевича — Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода такелажникий бригадира.

Захаров Иван Нестеровича — Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора.

Захарова Валентина Александровнайна — Грозненски химически комбината йоккхагIча аппаратчицана.

Игнатенко Иван Семеновича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене производственно-энергетически контора слесара.

Ищенко Иван Михайловича — КПСС XXIII съезда цIерахча Грозненски крекинг-завода вокхагIча приборичта.

Керенцева Агафья Ефимовнайна — Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора.

Климанов Михаил Васильевича — «Грознефтехимстрой» яхача треста № 2 йолча ремонтно-гIишлошъяра управлене монтажникий бригадира.

Литвин Аркадий Павловича — Грозненски химически комбината керттерча инженера.

Мамаев Мовлата — Грозненски химически комбината слесарий бригадира.

Марушко Иван Пантелеевича — Грозненски нефтемаслозавода вокхагIча оператора.

Нарожный Владимир Петровича — КПСС XXIII съезда цIерахча Грозненски крекинг-завода вокхагIча оператора.

Саенко Таисия Прохоровнайна — Грозненски химически комбината йоккхагIча аппаратчицана.

Семенова Татьяна Георгиевнайна — Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода директора.

Сизов Александр Васильевича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене автотранспортни контора слесарий бригадира.

Хуциев Элсамбе СаIида — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене Грозненски производственно-товарни контора участка начальника.

Шамрай Анастасия Ивановнайна — Грозненски нефтемаслозавода лаборанткана.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Ведерникова Людмила Андреевнайна — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене нах чуIеча цIеной-коммунальни управлене штукатура.

Варонин Алексей Матвеевича — Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода электромонтера.

Галушкин Петр Анисимовича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене автотранспортни контора шофера.

Гойгов Iабдал-Хьамида Рустема — КПСС обкома отдела заведующена.

Гридасов Иван Федоровича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене автогенно-карбидни завода директора.

Дидаев Шарана — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене Грозненски производственно-товарни контора оператора.

Златорунский Сергей Александровича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене Центральни прибороремонтни мастерской директора.

Зухараев Таний Вахида — Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода кокс цIенбечоа.

Ивановский Иван Георгиевича — КПСС XXIII съезда цIерахча Грозненски крекинг-завода вокхагIча оператора.

Измайлов Шахьбота Султана — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене начальника заместитела.

Магомадов Махьмада Нурида — профсоюзий областной совета технически инспектора.

Пригорнева Эмилия Ивановнайна — Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора.

Ралетнев Михаил Дмитриевича — Грозненски химически комбината вокхагIча машиниста.

Семчишина Лидия Лукиничнайна — Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода маляра.

Сидоров Григорий Федоровича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене машинаш еча арматурни завода модельщика.

Склокин Григорий Васильевича — КПСС обкомерча партийни комиссе председатела.

Сорокина Лидия Дмитриевнайна — Грозненски нефтемаслозавода йоккхагIча оператора.

Сударов Иван Михайловича — Грозненски химически комбината вокхагIча машиниста.

Сяпрыкова Галина Петровнайна — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене Грозненски производственно-товарни контора профсоюза завкома председатела.

Ткаченко Владимир Прокофьевича — Грозненски химически комбината электросварщика.

Урилов Михаил Константиновича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене производственно-энергетически контора керттерча инженера.

Ускова Анастасия Сергеевнайна — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене Грозненски производственно-товарни контора оператора.

Филиппов Филипп Ивановича — Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода керттерча инженера заместитела.

Хангельдиев Леонтий Багдасаровича — «Грознефтехимстрой» яхача треста слесарий-монтажникий бригадира.

Четоев Василий Михайловича — КПСС XXIII съезда цIерахча Грозненски крекинг-завода электромонтера.

Юшин Иван Андреевича — «Грознефтехимстрой» яхача треста гIишлой-монтажни управлене каменщикий бригадира.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Банников Григорий Георгиевича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене производственно-энергетически контора электромонтера.

Божко Александр Ивановича — КПСС XXIII съезда цIерахча Грозненски крекинг-завода оператора гIончана.

Бочаров Василий Алексеевича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене военизированни охрана стрелока.

Воробьев Сергей Федоровича — «Грознефтехимстрой» яхача треста ремонтно-монтажни завода слесаря-монтажника.

Дегтерев Николай Михайловича — Грозненски химически комбината слесара.

Дубинин Даниил Александровича — Грозненски нефтемаслозавода вокхагIча оператора.

Игонин Павел Георгиевича — Грозненски мехкдаьтта Iилма-тохкама института отдела начальника.

Колесник Григорий Ивановича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене Грозненски производственно-товарни контора электромонтера.

Култугузин Борис Шараповича — Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода приборичта.

Ласкаев Януб Ласкаевича — КПСС XXIII съезда цIерахча Грозненски крекинг-завода слесара.

Мальцев Валентин Ивановича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене Грозненски производственно-товарни контора керттерча технолога.

Рожнова Анна Федоровнайна — Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода лаборанткана.

Слюсарь Федор Максимовича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене автотранспортни контора тракториста.

Смакотин Даниил Алексеевича — Грозненски химически комбината вокхагIча аппаратчика.

Таналяц Азат Аветисовича — Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установка начальника.

Татаев Хизарий Хьабажаб-Баудина — Грозненски нефтемаслозавода оператора гIончийна.

Хаярдинов Мухьмада ИбрахIима — Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода слесара.

Цуцаев ИбрахIима Баудина — Грозненски химически комбината слесара.

Чичельницкий Анатолий Ивановича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене машинаш еча арматурни завода слесара.

Шевляков Иван Давыдовича — Грозненски химически комбината цеха начальника.

Шмелев Владимир Михайловича — «Грознефтехимстрой» яхача треста № 1 йолча гIишлой-монтажни управлене балхий вокхагIча производитела.

Щадрин Анатолий Дмитриевича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни объединене нах чуIеча цIеной-коммунальни управлене слесара.

Юрков Александр Александровича — «Грознефтехимзаводы» яхача производственни управлене Грозненски производственно-товарни контора цеха начальника.

Доазол дехьара

ВЬЕТНАМЕРА ДIАЯХА ЕЗА США

СОФИЯ. Вьетнама халкъ хьаллоацаш дуккха нах а гулбенна митинг хилар «Универсиада» яхача зале. Цига дакъа лаьцар столицерча кагирхоша, Дерригдунен демократически кагирхой VII-ча ассамблея делегаташеи хьашашеи.

Къулбехьен Вьетнамо вайтачо баркал аьлар болгарски кагирхоштеи дунен демократически кагирхоштеи вьетнамски халкъа нийсхон къовсам цар хьаллоацаш хиларах.

Цу митингаца дIадоладелар Болгаре «американски агрессорашта духьалара вьетнамски халкъа къовсам хьаллацара кIира».

ОСЛО. Вьетнам хьаллацара гIулакхаш леладеча Норвежски къамак комитето Вьетнама Демократически Республикана совгIата яхьийтай 200 менги чулаттача хирургически госпитала лаьрхIа оборудовани.

ВАШИНГТОН. Iаьрж делла тIадувхаш Iаьржа баракъаш а долаш йола американски бIаь кхалсаг мугIарагIа хьалъэттар БIайча цIенна хьалхашка гIолла. Йист ца хулаш латтар уж Iочудерзалаь кортош а долаш. Царна тIагIолла хьалаьллача доккхача транспоранта тIа даь йоазув дар: «Оаха кодам бу Вьетнаме байнача вай салтех. Тхо делх Вьетнамерча тхоай буддийски йижарех».

Шин сахьата лаьттар тIема духьалара из манифестаци. Цул тIехьагIа цига дакъа лоацаш хиннараша президентага Джонсонага телеграмма яхьийтар Вьетнаме лоаттабеча тIем тIа американски салтийи вьетнамцаши гIулакх доацаш бовш хиларца дуваденна шоаш чоагIа кодам беши гIайгIа еши хилар дувцаш. «Харжархой тхоаш хиларах тарра, — йоах послане тIа, — оаха дIахойт ВIашагIкхийтта Штаташ сов чехка Вьетнамера дIаяха езаш хиларах тхоаш дог тийша хилар. Оаха тIагIорттадаь хьадех Къилбаседени Къулбехьени Вьетнама духьалара массе тайпа тIом соцабелгеи тIом сацийтарах баь сацам ВIашагIкхийттача Штаташа дерригача дунента дIакхайкабелгеи».

КОЛОМБО. «Сов чехка соцабе Вьетнамера бIеха тIом!», Къулбехьен Вьетнамера арадаха дерригa американски бIунаш!» — иштта да Ерригцейлонски буддийски конгрессо Коломбо вIашагIтехача дуккхача наьха митинге гулбеннача буддисташа дIадехараш.

Митинге къамаьлаш дир керте латтача буддийски деятелаша, хIаьта иштта Цейлона Коммунистически парте ЦК Генеральни секретара Питер Кейнеманеи «Лакка сама Лсамдж» яхача парте председатела Н. М. Перереи.

Шоаш тIаийцача резолюцеца митинге дакъа лаьцараша дIадийхар «Къулбехьен Вьетнамера шоай мукъах хилар духьа, демократийна паргIато бахьан долаш кIезигагIча низаца къовсам лоаттабеш долча турпалерча вьетнамски халкъа цIий мохкале гIерташ дола дерригa американски бIунаш... Къулбехьен Вьетнамера сов чехка арадоахилга». (ТАСС).

МИССИСИПЕРА ДУХЬАЛЕН МАРШ

НЬЮ-ЙОРК, 8 июнь. (ТАСС). Негрий граждански бокъонаш хилара тIехьарча болама кулгалхоша Мартин Лютер Кингеи Флойд Маккиссикеи селхан хьакхайкадир, Миссисипа штате гIолла йодача духьален марша керте оттаргда шоаш, аьнна. Марш дIайолалургья кIайча расиста тийшача балхах тIехьара тIа букъах герз дийтта негритянски къовсамхочоа Джеймс Мередита хала човнащ яьча моттигера.

Канадски студентий хьакъехьара проблема

КАНАДСКИ кепайоазон тIа укх тIеххьарча хана араювл студентий хьакъехьарча проблемашта хетаяь дукха статьяш.

«Канада, — язду влияни йолаш долча «Маклинс» яхача буржуазни журнало, — машар хила йиш яц хIара виъ студентах цаI дешара дIавувлаш йолча лакхерча образоване системаца».

Журнало яхачунга диллача, из хул, цхьан даькъе, университете дешарца дуваденна Iоаткъамаши къели ла студенташта могаш ца хилар бахьан долаш. Официальни статистика даннешка диллача, Канада 40 эзар гаргга бола студенташ нервни лазараш долаш ба. ВIалла а ца хиннача боарамах дукха наркотически средстваш яа-мела баьннаб. Из проблема зувш хиннача Ванкувер яхача городерча журналиста йоах: «Дукхача студенташа даим деллкъелца са теллу таблеткаш юъ, хIаьта цул тIехьагIа тхьовсабу молхаш мел, массехк сахьата наб яр духьа». Из бахьан долаш дуккха моттигаш нийслу шоакъ ухаш, кораагIбувлаш, халача лазарех цамогаш хулаш...

Британски Колумби яхача провинцерча университета студентий совета председатела Б. Хендера дийцар: «ХIара дешара шера цхьацца-шишша саг шийна теха ла тханцига. Мехка йоккхагIа йолча Торонторча университете дешархошка хаттар делга чакхдаьккхад. Кагийча нахах 17 проценти мехкарех 30 проценти хулаш бараша аьннад цкъа хинна ца Iеш шоашта етташ бовлга дагадохийтача халача психически хьале хиннаб шоаш, аьнна.

Буржуазни кепайоазоно, селла унзарча хоамий бахьан гучадаккха а гIерташ, язду студенташта сов дукха къахьега дезаш хилар тIалатташ хиларах, экзаменаш во вIаштIехьйоахаш хиларах, медицински Iалашбара юккъерча кхоачамбоацарех, иштта кхыдарех лаьца. Цхьабакъда, керттердар дувцац цо. Цо дувцац университете деша вагIар шера керте 8 эзар долларга дIакхоачаш дола Iалаьмате дукха материальни рузкъа ахнйта дезаш хиларца дуваденна долчох лаьца.

Дукха ха йоацаш Манитоба университета цхьа студент общежитерча цIагIа кхетам чура а ваьнна ултлаш корааьв. Тохкам бича гучадаьннад цо массехк бетта, соях даь даьтта тIахьекха бутербродаш мара, кхы цхьаккха а хIама йна ца хилар.

Оттаверча, Торонторча, Ванкуверерча, Эдмонтонерча, мехка кхыча йоккхийча городашкарча студенташа, шоай хьал тоаделга хьа а дехаш, митингаши демонстрацеши яьй.

Укх шера Канадски студентий союзо студенчески кагирхой хала хьал дувцара къаман юкъара семинар гулъю. Союза президента Патрик Кенифа аьлар: «Оаха дувцаргда бокъонца тхойцига долаш долча бакъларех лаьца — кхерам тIатоссача экономически, социальни, академически проблемаех лаьца».

В. ПЕТРОВ.

ШЕРЛУШ ДОАГIА ТЕХНИЧЕСКИ БУВЗАМАШ

БЕЛГРАД. (АПН корр.). Хаддеза шерлуш хьадоагIа вошал долча мехкашца цхьана Югославе леладу технически гIулакхаш. Дунен халкъашта юкъе цхьена технически гIулакхаш леладера йолча Союзни управлене даннешка диллача, дахача шера европейски социалистически мехкашка Iомабала бахийтабар 100 хинна цаIа югославски специалисташ. Дукха совгIа - эшашагIа боецаш ужжамиссел бола социалистически мехкашкара инженераш, конструктораш, техникаш Югославе а хиннаб.

Югославенеи Советски Союзаи юкъе вIаший цхьана технически гIулакхаш леладелга дегIаихер нонагIа а индустре даькъе. Дахача шера Советски Союзе хиннаб 200 совгIа бола югославски специалисташ, хIаьта СФРЮ хьоашалгIа хилар промышленноста тайп - тайпарча доакъошкара 70 советски специалист.

Вьетнама Демократически Республика ахархой шоаш юха ца кхобеш кхашка хьийнаре къахьегаш ба, американски самолеташа бомбаш чуетташехь а.

Нам Нган яхача юртбоахама кооперативе хIара гектара тIара шиш-ша тонн дуга чуийду ахканарча хьувкъамах.

СУРТА ТIА: дуга чуацаш боахк.

ВИА—ТАСС сурт.

ЗОВНЕ ОАЗ

Магомедов Султан... Вай республика дуккхача наха йовзаш я из цIи. Наьха дегаш гIоздоахаш, бIарга хьалхашка тайп-тайпара хоза сурташ уттадеш я цун оаз. Маьхе говзал я Султана яр. Цудухьа тамаш яц республика заслуженни артиста цIи цунна елар а.

...Гаьнарча Киргизе дар из.

— Мишта хет хьона, ЛутIа? ГIойле хиннайий хьона? — аьлар цамогаш уллача Султана да волча еначa гIоргвьннача жа Iуна Кершенбаев Садыкха. — Сона хIанз новкъост эшар, ЛутIа. Хьай кIаьнк Султан со волча балха вайтача бакъахьа вар Iа. Из хIанз болх булургболаш ва мотт сона. Масса шу даьннад цун?

— Пхийтта.

— Вайтал из со волча балха. Аз дика жа Iу вергвар цох. ХIанз жа дахкаш латт. Сона гIончаш эш, хIаьта болх бе волавелча Султанах хьона новкъост а хургва.

Раьза хилар ЛутIа а Садыкха яхачоа. БIаьсти йоаллаш жа леладе волавелар Султан. Из еррига аре кхайкаеш иллеш доахар Султана. Дика чIоагIъяланза, этта яланза яр цу хана Султана оаз. ХIаьта а гуш дар кIаьнка Iаламо денна дакъа. Айтыса акынашца къувсаш иллеш доахаш волча Садыкха дика ховре Султана оаза мах бе.

— КIаьнк, дика оаз я хьаяр. Лораелахь из, — оалар цо. Султана уйлане ладувгIар воккхача сагага. Оаз лорае безам бале а, илли ца даьккхача Iелацар Султан. Киргизе шаьрача аренаша шоаш дIадехар илли. Хетаргахьа циггача, гаьнарча мехка жа доажадеш ше волча хана дагабеха хила мег Султана «Жа Iуна илле» мукъам:

Диттагlаш дегаш,
Арахь мох баьлча
Цу регIан басенца
Жа ловза даьлча...

Цул тIехьагIа цхьа шу даьлар. Бокъонца чIоагI а енна дIаэттар Султана оаз. Цу ханна, 1957 шера, ший республике кхаьчар Магомедов Султан.

...Дукха нах гулбеннабар 1957 шу чакхдоалаш Курчалое концерт хургда аьнна клубе хьалтехача афиша тIабийха. Нохч-ГIалгIай халхарийи иллейи ансамбль яр Курчалое енар. Султан а вар концертага хьажа баьхкача наха юкъе. ЧIоагIа хозахетар артисташа деча халхарашка хьожаш, цар доахача иллешка ладувгIаш. Концерт йистедоаллаш артистех цаI йист хилар концерте баьхкачарга, халхавала, илли ала ховш ансамбле дакъа лаца ловр малав, аьнна. Циггача соцам бир Султана ший оаза низ а хозал а таха. ШолагIча дийнахьа Iурра Грозне ваха тохавелар из.

— Дада, со городе болх нийслой хьажа ваха воал, — ший дагалаттар малагIа болх ба дIаалензар цо.

— ЛутIас а хаттанзар, фу болх ба из хьо городе бе воаллар.

— Дийца хIама да са городера веначa сагаца.

— Хьажа хIаьта, хье раьза вар да. Се вокха а хиннадаь, хьо сайна юхе хилча бакъахьа а хетандаь Iийнавар со хьога хIама ца оалаш. Грозный а селла гаьна яц. Каст-каста цIаоагIарг ма вий хьо.

Султан ансамбле дIанийцар. Дукха ха ялалехьа цига вIашагIтехар маIача наьха вокальни группа. Цу группе юкъе вахар Султан а.

Радио гIолла Султана доахаш уж иллеш дерригача халкъа дIахозар, хIаьта наха уж тIа а эцар. ХIана аьлча халкъа музыкальни багахбувзамца бувзабенна бар цу иллей мукъам, цар чулоацам.

Укх тIеххьарча шерашка лоархIаме лакхъеннай Магомедов Султана говзал, тоаеннай цун оаз. Л. Толстоя «Казакаш» яхача повестах кинофильм оттадеча хана нохчий маIача наьха вокальни группаца вийхар Султан цу фильма тIара нохчий илли дакха. Цул тIехьагIа Эсамбаев Махьмудах дола «Со халхавургва» яха фильм оттадеш а дакъа лаьцар Магомедов Султана. Хь. Мехтиева дешаех Султана даьккхача «Хьоме Кавказ» яхача иллеца дIадолалу из фильм.

Магомедов Султана доахача дуккхача иллешта юкъе цаI-шиъ хинна ца Iеш итташ да наха чIоагIа дезаденна. Царех цхьанне — Р. Гамзатова дешаех С. Агабабова даьккхача «Лоаман наькъашка» яхача илле — къаьстта цIи яккха ловра сона Султана ший тайпара хоза а оал из илли, хIаьта илле автораша — поэта а, композитора а — уйла къаьгга хьагучайоаккхаш наха дикагIа тIаэцаргйолчча бесса дIакхайка а ю цо.

Я. ХАСБУЛАТОВ.

Сурта тIа: Магомедов Султан ший новкъосташца.

ЭКОНОМИКА ДЕГIАУХ

КПСС XXIII съездо а ЦК мартовски Пленумо а хьагучаьхар юртбоахама производства дерригa доакъош дIахо дегIакхувлара йола шерра перспективаш.

Пачхьалкхенга продукташ йоххара хувцалургйоаца планаш оттаяро, баьцовгIийи хьайбайи продукташ пачхьалкхено ийяра маьхаш лакхдаро, юртбоахама производствага ухийта капитальни вложенеш алсамъяхаро, чакхдоахача кхыча экономически гIулакхаша аьттув бола хьалаш хилийтад боахамий экономика хоадамболаш чIоагIа лакхъяра.

Юрташкарча къахьегамхой къахьегама хьинар лакхденнад. ДукхагIа творчество, инициатива хила яьннай юрта боахама специалистий, механизаторий, кхаш леладерий, хьайбаш леладерий балха юкъе.

Ходаллал хувцамаш хиннад тха боахама экономикана юкъе. ДIадахача шера 140804 сом цIена пайда баьлар тхона.

Кердача пятилетке дукха хIамаш да оаха де дезаш. Эггара хьалха оаха кхоачашде дезар — из ялат доаккхилга алсамдаккхара йоакхо елга да. Дика дегIабена ялатий боахам хилча хьаxул дерригa кхыдола доакъош сихдаь дегIакхувлара дола хьалаш а. Пхе шера планах оаха белгалдаьд къоастам болаш дола гIулакх Iалащделга — ялат дахар шера керте юккъера лаьрхIача 32 процент дегIадоаладелга. Из Iалащдергда оаха керттерча даькъе хьувкъамаш лакхдара чотах. Цул совгIа, ялаташ дIадув майдаш хений юхкаши кIотаргаши дIайоахаргйолча лаьттай чотах шерьелга а лаьрхIад оаха. 1970 шу тIакхоачаш оахаш дола лаьтташ кхы тIа а 400 гектар алсамдоахилгеи цар тIара 600 тонн ялат доахилгеи белгалдаьд оаха. Дуга дIадувлга шердара чотах чуийду ялаташ кхы тIа а 900 тонн алсамдоаккхаргда, хIаьта ка бола ялаташ чуийцача лаьтташка шозлагIа ялаташ дIадера чотах — 500 тонн. 1970 шу тIакхоачаш дерригa а планал совгIа кхы тIа доаккха ялат 2000 тонн хулийтилга белгалдаьд.

Укх шера оаха кхею 2600 гектара тIа дIайийна гурахьа юв культураш. 1000 гектар гаргга йолча майда тIа хий дийкхад. Гурахьа дийнача дерригача ялаташта минеральни удобренеш техай. Юртбоахама авиаце новкъосталца гербицидашца обработка яьй дIадийнача ялаташта. Гурахьа дийна ялаташ хIанз геттара дикача хьала тIа да тха.

Укх шера оаха тIаийца декхар — хIара гектара тIара 17 центнер йоаккхилга да, планах 14,5 центнер йолча. ХIанзаа доладеннача ялат чуацаро хьахьувкх из декхар оаха толаме кхоачашдергдолга.

Совхозни производства дерригача доакъошкара балхаш цхьоагIа цхьан-цхьана лелалу оаха. ХIанз чуийнна балхаш деш латт пропашной культурашта эша Iунал дара.

Дуга дIадийна даьннад. Из геттара бокхха пайда боала ялатий культура я. Дахача шера 96 гектара тIа дийнадар оаха дуга. Цо 30 эзар сом гаргга пайда белар тхона. Заготзернора дугаца хийца комбикормаш ийцар оаха, хIара дуга килограммах кхоккха килограмм а йолаш. Цунца оаха дикка дукхагIа чIоагIийр тхоай доакъарий база. Укх шера 200 гектара тIа дIадийнад оаха дуга.

Дика темпаш караийцай хьайбаш леладераша. ДарегIарча дулха йоккха предприяти хулаш йоагIа тха хьакхарч лелаеча фермах. Соахка укхаза дулх тIакхетийтара план 718 центнер тIеххкхоачашийр, тIакхетача дулха цхьан центнерага дIадодар 8 сома лохделар. Укхаза къахьегаш я дика вIаштIехьъяьнна опыт йолча хьайбаш леладерий коллектив. Укх шера а гIулакхаш дика лел ферме. Пхе бетта 200 центнер гаргга дулх дехкад, из планал дикка дукхагIа да.

Продукцега дIадодар лохларан из йоаккхилга алсамдаккхаран тIагIертта къахьегаш ба шурий-товарни фермай болхлой а. Уж кхоъ я тха.

Шурийга дIадодар лох мишта дурга?

Даим цу хаттара дола жоп лохаш ба специалисташ а мугIарера хьайбаш леладераш а. Шеко йоацаш да хьайбаш леладерашта укх шера дика хIамаш карагIдаргхилар. Пачхьалкхенга дулх доххара ах шера план совхозо хIанзлехьа а 110 процент кхоачашъяьй. Ханал хьалха кхоачашъергйолаш я пачхьалкхенга шура йоххара ах шера план а. Хьалхарча мугIаре яьнна йода № 2 йола шурий-товарни ферма. Укхаза хIара беттача Iаттагара хIиналехьа 905 килограмм шура яьккхай. № 1 йолча ферме шу доладелча гIоне хIара беттача Iаттагара 826 килограмм шура яьккхай.

Тха совхоза керттера лостам — дулха-шурий боахам лелабелга ба. Доакъарий база чIоагIъяра дош тха хьалхарча арагIанара декхар да. Совхозе дIайийнай вIашагIъяьча ялата-бобови культурай 376 гектар, дуккхача шерашка хулача баьций 450 гектар, цхьан шера хулача баьций 750 гектар. ХIаьта ялатийна а силоса а лаьрхIа дIаюв хьажкIаш 1200 гектар я.

ГIожа доакъар кийчделга еррига отделенешка дика вIаштIехьдаьнна лел тха.

В. ТУПКОВА,
Гудермесски районерча «Гудермесский» яхача совхоза керттера экономист.

СОВЕТСКИ СОЮЗЕ ГIОЛЛА

ХЬАЛХАРА ДУГА ЛЕЛАДУ СОВХОЗ

Элиста. (ТАСС). Хиш дехкача Сарпински чуккийттача моттигерча лаьтташка вIашагIъеллай Калмыке дуга леладу «Восход» яха хьалхара совхоз. ЛоархIамерча крупяной культура лаьрхIа хьакъоастаяь я 400 гектар лаьтта, цу тIа из дIайийна яьннай.

Пятилетка шерашка хий а дилла караерзае лерхI ахпустынни лаьттаех 25 эзар гектар.

«ТОПОЛЬ» — ИЗ ЗИП ДА

Минск. (ТАСС). БIаь эзар квадратни метр диткъа зип кийчдаьд шу доладелча гIоне Минскн комвольни комбинато заданел совгIа. Продукци арахецара темпаш алсамйоахилга укхаза Iалащдаьд керттерча даькъе керда техника кхоачамбалла караераяр бахьан долаш. Цехашка болх бе йолаялийтай овсарле лакха йола дукха автоматаш. Керда техника болх бе йолаялийтаро комбината текстильщикашка торо хулийтаргья ах миллион метр дIоахал дола зипаш совгIа дала.

Шу доладелча гIоне хьаде доладаьд бархI тайпа зипаш. Царна юкъе да костюмаш ю «Тополь», кхалнаьха кочамаш ю «Ландыш», кхыдараш.

МОЛДАВИ ДОШО ДОГIА

Тирасполь. (ТАСС). Мичурина цIерахча колхозерча цIи хезача лакха хьувкъамаш доахача мастера Н. Нафталиева бригада Iалашъю сомий бешамаши хьсий бешамаши ядача гола теха Днестр додача моттиге кIежамаш етташ я догIа хьисапе хий детта установкаш.

Дошо догIа — йоах цунах колхозхоша. ХIаьта да а дац из-м моллагIа дола догIа. Дахача шера укхаза хIара гектара тIа кхеьй помидорий 616 центнер, сибазеи баклажанийи 500 центнер, сомий 216 центнер. Бригадана тIачIоагIъяьча хий дехкача лаьтта 113 гектар йолча участка 762 эзар сома пайда беннаб колхоза.

УКРАИНЕ ЗIАМИГА ХИЙ ДЕХКАРО ХУЛИЙТА ДОККХИЙ ПАЙДАШ

Днепропетровск. (ТАСС). КПСС ЦК майски Пленуме белгалйоахаш яр Днепропетровске города гонахьа дадача боахамашка Iоаяь лаьтташта хий дехкара йоккха опыт. Техникахи мелиорацехи пайда ийбар бахьан долаш колхозашеи совхозашеи из йоккха индустриальни центр лоацдача хана баьца даарашца йиза Iалашъяьй.

Шин шереи ах шереи областе боахамий средстваех кийчъяьй хий дехкача участкай ткъо эзар гектар. Юрта доккха новкъостал даьд Кривой Рога, Днепропетровска, Никопола, кхыча городий промышленни предприятей коллективаша. Цар новкъостал даьд башха-дика ирригационни гIирсаш хьалдара.

Дукхача боахамашка хий дехкаро шозза алсамдаьхад баьца даарий культурай хьувкъамаш. ХIанз алхха кхы тIа а совгIа чуийдеш дола баьца дaараш хьалха кхыча областашкара кхухьаш хиннарел дукхагIа да.

ЗIамигача хий дехкача системага ухийташ дола рузкаш, опыто хьахьувкхаш махиллара, шин шера чухьа юхаметтаотт. ХIаьта Софиевкки районерча Шевченко цIерахча совхозе, Ленина цIерахча колхозе кхы а сихагIа — цхьан сезонагIа юхаметтаувтт.

ХIанз Приднепровье — чуийнна болх бу ха я: эксплуатаце ухийташ латт хий дехка кердa участкаш.

ЛЕНИНГРАД. Эрмитаже йолча сийлахь - воккхача фламандски живописца Питер Пауль Рубенса графически коллекцена тIакхийттад керда сурташ. Эрмитажа Iилман болхлочоа Юрий Кузнецовна гучадаьннад «ЗIамигача сага корта» яха сурт (эскиз) Рубенса дилла долга. Из сурт Сент - Амански аббатства алтараца нийсдеш зеро хьахьувкх из алтарски образ йилла аьнна, яь зарисовка йолга.

Цхьан хана цIи йоацаш хинна вож «Брута корта» яха сурт, хIанз гучадаьнна махиллара, «Шийтта цезарь» яхача рубенсовски серецара хиннад.

СУРТА ТIА: Рубенса даьха сурташ А. С. Пушкина цIерахча изобразительни искусствай Музея (Москверча) Iилман болхлошка Попова Тамарегеи Панас Корнелагеи (аьрдехьа) дIакьувкхаш ва Кузнецов Юрий.

П. Федотова сурт.
ТАСС фотохроника.

СУЭЦКИ КАНАЛЕ ХИННАР

Шн ди хьалхагIа («Известия» № 132) оаха кепатеяхар дельфинаша саг кIалхарвакккхарах йола телеграмма. Тха корреспондента, кIалхарваьккхачунца къамаьл адаь, из ший тайпара гIулакх ше мадарра дувц Каирера.

ФОРДО додадаь дIаюкъехьош дар лодка. Дукха ха яр берд бIаргкъайла баьнна. Махьмуда юхьмарашта тIаетталора талгIеш, бIаргаш хьалакхийтацар. Мотор байра. ДIан хьан кхуваср лодка. «КIалхарвоаха матрас лаца еза», — дагадехар Вали Махьмуда. Дика аьттув болаш чкъаьрий даха дIаволавалар каирски инженер хIалак хиларца чакхдала мегаш дар.

Йоккха талгIи кхийтта лодка тIара чувахар Махьмуд. Цхьабакъда, матрас бера дIахецанзар инженера, фуннагIа даь а цунна тIера дIа ца вала гIерташ. Низ тIа-тIа чIоагIагIа тIабохийташ вар саг. Мел лелалургва из мала хий доацача форда юкъе, мича чукхоссаргва из форда талгIеша, хиннача хатарах хоам мишта бергба?

Баьдийнрзар Суэцки заливе. ТIаьдача матрасах корта а гIортабаь уллача Махьмуда холора тIаетталуча талгIеша ший дегI мишта чувхадора. ЦаI дар цунна дагадаьллар: «ФуннагIа даь а IуйрангIа валга...».

Боад къовлабелар. Морхий цхарала юкъера низткъа хьакъедар бутт. Форда тIара мух лаьгIлуш боагIар. Дага а доацаш, цкъаьннахьа бIаргалйра цунна форда талгIешта юкъера цхьа Iаьржа хIама. Из цкъа талгIешта тIагIолла лелар, тIаккха царна юкъе къайлайоалар. Акула! Шеча форда чура каст-каста укхаза хьачуухар уж бирса оахкарий. Шний из ма кхоачча хи тIа кулгаш детта волавелар Махьмуд, кIалхарвоаха матрас кхерама гаьна яккха гIерташ. ТIаккха цкъаьннахьа бетта сердалонах цунна хьалхашка сийрдаийккхар дельфина герга корта.

Уж хила а хиннай дельфинаш, бIарчча Iул. Дельфинаша хьагарга а яькка, гобаьб цунна, тIаякхар кхерам болаш йолча акулех из ловеш дола ха а хинна дIаэттай уж. Царех цхьанне кIалхара корта теха матрас дIахьалхатетташ ходеделар Махьмуда. Каст-каста тохаш беттар корта. «Соца ловзаш я ерашь», — аьнна хийтар Махьмуда дельфинех. Цхьабакъда, цар леладаьр ловзара аьттехьа а дацар. Эггара йоккхагIа йола хало хIанзчул тIехьагIа тIакхача езаш яр инженера. Бийса дIаьльлар. Лакхъелар Маьлха цIаста мо цIе Iаькъа. Хи тIа гIолла дIаяьржар цун йIайха зIанараш. Сохна яхача моттигагара дIа итташ километраш гаьна форда юкъе вар Махьмуд.

ТIа-тIа дукхагIа лакхлуш бар малх. Малхо боагабу шний букъ, бIоахбаь корта холора Махьмуда. Цу халача хьалашка бIарчча ди даккха дийзар инженера. Маьлхо боагабаьча, форда дирача хиво Iувжабеча букъо деча лазарах низткъа дIа-юха хьа мара магацар цунна. Иззал ха цо цига йоаккхаш дельфинаша цхьаь витанзар из. Гаьнарча бердагахьа теттар цар Махьмуд тIаьлла матрас.

Садовш латтар, сатийнача хи тIа тIакIалтIалелхача дельфиний Iул берда тIа латтача наха бIаргагуча хана. Цхьатарра гобоахар цар цхьан метте. Цу гIулакхо тIаэзар цар теркам. Турмалца дIахьежача бIаргагора дIоахал котдолаш йолча цхьан хIаманна гоннахьа хьувзача дельфиний Iул. Массехк минут яьннача гIолла катера тIа ваьккхар низах веха вола инженер.

Селхан саррахьа хилар со инженер Вали Махьмуд волча. Каире лакхача цIеной ворхIлагIча этажагIа вах из. Тхо вIашагIкхетале хьалххагIа столице хьавоалаваьвар Махьмуд. Хьерчаш бинташ а йолаш кресло чу вагIар из. Юхьмараш, букъ, когаш—дерригa дегI доагадаь дар цун. БIаргашка хьежача гуш дар из кIаьдвеннеи, оалаш мадарра, шозлагIа дунен чу ваьнна саг санна, цецваьннеи хилар. Махьмуда сона а дийцар, хIанз дахар а доацаш, цул хьалха дахача цIаьраска дийнахьеи шоатта дийнахьеи Суэцки заливе шийца хинна из тамашийна истори.

ХIанз нийса жоп дала хала да саг цхьаь ца вуташ селлара ха яьккхача дельфинашта дагахиннар фуд яхача хаттара. Цхьабакъда, факт ше факт йолчча юс: саг берда гаргавоалаваьраш уж я. ДоттагIий санна цунна гонахьа хьийзай уж, хIаьта цар из лечара а ваьккхав.

Л. КОРЯВИН,
«Известе» соб. корр.
Каир, 8 июнь. (Телефонаца).
1966 шера 9 июне арадаьннача «Известия» яхача газета тIара.

ДЕШАРХОЙ — ЭКСКУРСЕ

ДIайха ахкан денош хьатIаэттад. Царца дешархой каникулаш а йолаеннай. Дешара шу йистедалале план 7 тонн йолаш 17 тонн тиша аьшк а гулдаь Нальчике баха бокъо яьккхар Шелковской района Старощедринская яхача бархIшерарча школа дешархоша. Самардийнахьа лаьрххIа оттаьча автобусаца Черсий - Балкхарой республика столице экскурси йир цар.

Экскурсена кулгалдеш яр дикка балха опыт йола экскурсовод Гвоздилова Валентина Расильевна.

Я. БУБНЕНКО.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктокхама секретара—2-45-48; партийни вахареи, промышленнин, юртбоахамеи, культураи, письмойн отделий— 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря—2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05216. Заказ № 3030.